

ÕPITREPP

AJAKIRI TÄISKASVANUTE ÕPPIMISEST JA ÕPETAMISEST

MÄRTS 2011

•• URVE GROMOV:

**“Üksi suuri
asju ei tehta”**

•• ÜLEMINEKUHINDAMINE
Revisjon kõrgharidusmaastikul
praagib välja nõrgad õppekavad

•• SEADUS
Kuidas eksamite ajaks õppepuhkust saada?

•• LAPSE KÕRVALT KOOLI
Motivatsiooni ja logistika küsimus,
ütlevad õppivad vanemad

•• ANDRAS 20
Täiskasvanute koolitajad
tähistavad juubeliaastat

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

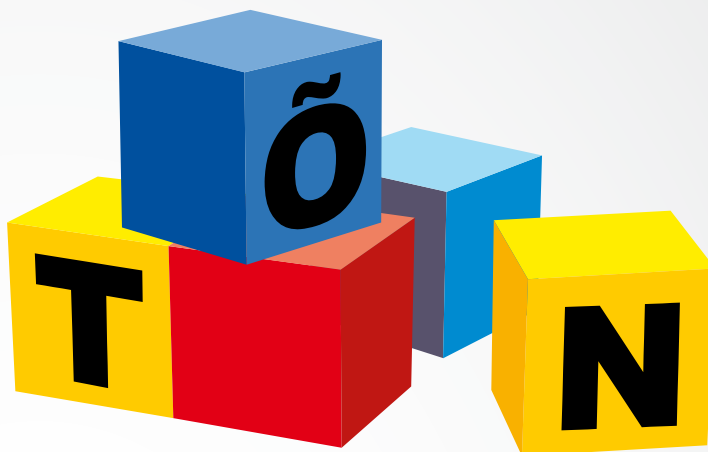
Eesti tuleviku heaks

ANDRAS

Haridus- ja Teadusministeerium

„Nii nagu tunnustus on vajalik lapsele, on tunnustus vajalik ka täiskasvanule. Mis sest, et ta ei näita seda enam välja nagu laps. Tunnustus on märk - märk tehtust. Oluline on, et ma ei tunne seda ainult enda tunnustamisena, sest õpivad ju veel paljud. Ma tunnen, et läbi minu tunnustati kõiki täiskasvanud õppijaid.”

Egon Erkmann, aasta õppija 2010

ÕPIME MÕNUGA!

XIV täiskasvanud õppija nädal (TÕN) 7.-14. oktoobrini 2011

Avaüritus toimub 7. oktoobril Raplamaal

XV täiskasvanuhariduse foorum toimub 14. oktoobril Tallinnas

TÕN-i raames tunnustatakse silmapaistvaid inimesi ja organisatsioone tiitliga:

- aasta õppija
- aasta koolitaja
- aasta koolitussõbralik organisatsioon
- aasta koolitussõbralik omavalitsus

Tunnusta Sinagi tublisid inimesi enda ümber ning esita kandidaat hiljemalt 15. juuniks 2011.

Loe lähemalt www.andras.ee/tunnustamine

Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon
Andras (ETKA Andras)

Päevakorras

Täiskasvanud õppijaid tuleb üha juurde

Tasuta kursused jätkuvad

Uudised lühidalt

Elukestva õppe rahvusvaheline teadusuuring sai kaante vahele

Kutsekooli naasmise tingimused on varasemast leebemad

Ülikooli jätab pooleli kolmandik tudengeist

Riigieksamitele läheb sel aastal 20 466 inimest

Kõrgharidusega töötajad eelistavad kodumaad

Eestis on 251 kutsega andragoogi

TÕN-i üllatuskottide võitjad

Täiskasvanute koolitajad tähistavad juubeliaastat

Mõne lausega

lk 4-8

Töökoolitus

Töötukassa koolituskaardiga saab nüüd tasuda ka ümberõppe ees

lk 9, lk 16

Portee

Urve Gromov: üksi suuri asju ei tehta

lk 10-11

Kõrgharidus

Revisjon kõrgharidusmaastikul praagib välja nõrgad õppekavad

lk 12-13

Seadus

Töö kõrvalt koolis: kas on õigus õppepuhkusele?

lk 14

Kutseharidus

Eda Anton: kvaliteet tähendab mõtteviisi, et alati saab teha paremini

lk 15-16

Inimesed

Kui pooleks praksatab õpiredeli ülemine pulk

Veiko Belials: ulmekirjanik, luuletaja, fotograaf, metsamees ja õpetaja

lk 17-19

Elustiil

Lapse kõrvalt õppimine on logistika ja motivatsiooni küsimus

lk 20-21

Eratäienduskoollitajate uuring

Hea koolitus, käib-kah-koolitus, vilets koolitus

lk 22-23

Idee

Erguta ennast ja sõpru vahva koolitusega

lk 23-24

Seda ja teist

Raamatusoovitus

Nõuanne

lk 24

Reportaaž

Kuidas ma õpiringis türgi ube ahmisin

lk 25

Vahva tegu

Tööotsijad panid kokku laulu- ja lustiseltsi

lk 26

Toimetaja: Agne Narusk, tel 680 4511, e-post: agne.narusk@epl.ee

Ajakirja koostas: Eesti Päevalehe teema- ja erilehtede osakond,

Narva mnt 13, 10151 Tallinn

Esikaane foto: Terje Lepp

Väljaandja: ETKA Andras koostöös haridus- ja teadusministeeriumiga

EL struktuurifondi Euroopa Sotsiaalfondi programmi

„Täiskasvanuhariduse populariseerimine” raames

Ajakirja saamiseks palume pöörduda:

tel 621 1671, e-post: andras@andras.ee

Veebiversiooni loe ja kommenteeri: www.andras.ee/opitrepp

Õpitrepi järgmine number ilmub 15. septembril 2011

Targaks tegev elustiil

Seda ajakirja numbrit kokku pannes jäid kauemaks kui päevaks mu jaoks kõlama fraasid: „õppimine on elustiil“ ja „kõik sõltub tahtest ning logistikast.“ Ilmselt on lugude kangelastega, kust need mõtted esile kerkisid, hästi kerge samastada end kõigil neil, kes ühel või teisel moel õpivad töö, laste või mõlemate kõrvalt. Nagu öeldud: õpitud on alati. Nagu öeldud: kõik sõltub logistikast.

Et seda kõike kergem oleks teha, lugegem toeks esiteks nende tublide inimeste lugusid. Teiseks pole sugugi liiast end kurssi viia asjaomase seadusandlusega. Kehtivates tööd ja õpinguid puudutavates õigusaktides on sees nii mõnigi keeruline lause, mille lahtiseletamine on kergem asjatundja toel. Näiteks kas teadsite, mitu päeva õppepuhkusest aastas peab tööandja maksma teile keskmist palka ja mitu päeva tuleb õppida n-ö tasuta? Kes vastata ei oska, lugege kehtivat täiskasvanute koolituse seadust (TäKS). Veel parem: lugege Õpitreppi, mida käes või arvutiekraanil hoiate. Siit saate teada, kuidas võtta puhkust eksamite ajaks. Olgu te siis tublid töö kõrvalt kooli lõpetajad või tahtmist täis sisseastujad. Õnn, teadmised ja toetus kuluvad ära mõlemale.

Lõpetuseks: ilma õpingute eestvedajateta oleks õppida raske. Palju õnne, ETKA Andras!

Agne Narusk

Lühidalt

•• E-teenus lihtsustab pääsu Eesti ülikoolidesse

Eesti sisseastumisinformatsiooni SAIS (www.sais.ee) kaudu saavad Eesti ülikoolidesse astumiseks avaldusi esitada nüüd ka välismaalased, kelle riiklik eID tuvastussüsteem on ühitatud üleeuroopalise identifitseerimissüsteemiga. Kodanikud üheksast Euroopa Liidu riigist saavad oma eID-d kasutades esitada SAIS-i kaudu sisseastumise avaldusi Tallinna tehnikaülikooli, Tartu ülikooli ja Tallinna ülikooli välismaalastele suunatud konkurssidele.

•• „Haridus ja teadus Eestis 2010–2011” sai valmis

Inforaamat annab ülevaate ministri tegevustest ja selle valdkondadest; sealt leiab olulist infot valdkondade seadusemuudatuste, ürituste, auhindade ja muu olulise kohta. Veebiversiooni leiab: www.hm.ee/raamat2010-2011.

•• Käsiraamat juhendab, kuidas olla tudeng

Tallinna tehnikaülikool (TTÜ) andis välja raamatu „Õppimine kõrgkoolis. Tudengi käsiraamat”, mis käsitleb kõiki kõrgkooliõppes olulisi oskusi: õpingute kavandamist, akadeemilist kirjaoskust, kordamist ja eksamiteks valmistumist, eri õppetöö vorme, lõputöid jne. Raamatu esmane sihtrühm on tulevased ja praegused tudengid, kuid see sisaldab asjalikke nõuandeid ka õppejõududele ja nõustajatele. Käsiraamat on kättesaadav TTÜ raamatukogus, avatud ülikoolis ja karjääriteenistuses, tehnikaülikooli kolledžite raamatukogudes.

•• Soome pakub kõrgharitud töötajatele keeleõpet

Välismaalt Soome saabunud kõrgharitud töötajatele hakatakse seal pakkuma senisest tõhusamat keeleõpet ja muud kohalikku kultuuri sisseelamist toetavat tegevust, kirjutab Õpetajate Leht. Programmis osalevad Saksamaa, Poola, Suurbritannia, Iirimaa ning ka Eesti. Tõsi, ennekõike on plaanis korraldada pehmet maandumist Venemaalt ja Hiinast saanud kõrgharitud, kuid osaleda võivad teisedki, kel soovi.

REKRY-AMARE programmi toetab Euroopa Sotsiaalfond. Tööjõu mobiilsus on Euroopa Liidu üks aluspõhimõtteid ja nüüd püütakse saada liikuma ka kõrgharitud inimesi.

Täiskasvanud õppijaid tuleb

Eelmisel aastal osales elukestvas õppes 10,9 protsenti 25–64-aastastest Eesti elanikest, näitasid statistikaameti veebruaris avaldatud andmed. Viimases kvartalis oli täiskasvanud õppijate osakaal 12,6 protsenti.

„Tunamullu osales elukestvas õppes 10,6 protsenti täiskasvanud elanikkonnast, kusjuures 2009. aasta viimases kvartalis tõusis täiskasvanud õppijate osakaal esimest korda üle kaheteistkümneprotsendi – see oli 12,2,” ütles haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. „Veel varasematel aastatel oli Eesti näitaja 6–7 protsendi ringis, viie aasta tagusest näitajast on värske tulemus poole kõrgem. Meie ühiskond on saanud euroopalikuks küpsete kodanike ühiskonnaks.”

Kõige rohkem oli täiskasvanud õppijaid tööalastel kursustel, aasta viimasel kolmel kuul osales kursustel ligi 7000 inimest rohkem kui aasta tagasi samal ajal (55 300).

Tasemehariduses kehvem seis

Samal ajal kui tööalastel koolitustel osalejaid tuleb üha juurde, on täiskasvanute osakaal tasemehariduses vähenenud, nentis haridus- ja teadusministeerium. Eriaalase haridusega inimeste suur osa-

kaal on Eesti üks olulisemaid probleeme, 2009. aastal oli kõrg- või kutseharidusega kolmandik kogu 25–64-aastasest elanikkonnast. Seega on täiskasvanute osalemine elukestvas õppes üldjoontes küll suurenenud, kuid jätkuvalt tuleb oluliseks pidada nende kaasamist tasemeõppesse, tõdes ministeerium.

Tasuta kursused jätkuvad

Täiskasvanutele mõeldud tasuta kursused kutseõppeasutustes ja vabahariiduslikes koolituskeskustes jätkuvad ka sel aastal.

Tegemist on Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) ja Eesti riigi ühiselt rahastatud programmidega „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused” ning „Täiskasvanute koolitus vabahariiduslikes koolituskeskustes”. Aastaks 2013 plaanitakse kahest programmist kokku koolitada ligi 73 000 inimest ning kursuste ja koolituste läbiviimises osaleb ligi 85 õppeasutust üle Eesti. Programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused” raames on täiskasvanud õppijatel võimalik osaleda tööalastel kur-

üha juurde

Fotod: EPL-i arhiiv, ETKA Andras

Varasemate aastatega võrreldes on täiskasvanud õppijate seas rohkem mehi ja mitte-eestlasi – grupid, kes seni paistisid silma oma eriti nigela osavõtuga. 2010. aastal õppis 3400 meest rohkem kui aasta verem, mitte-eestlastest täiskasvanuid oli 2100 rohkem kui 2009. aastal.

sustel, programm „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ pakub elukestva õppe võtmepädevusi arendavaid koolitusi.

Ehkki kevadsemester on täies hoos, tasub siiski uurida ajakava, teemasid ja vabade kohtade olemasolu, sest osa koolitusi on alles algamas.

VAATA TASUTA KURSUSI:

•• vabahariduslikes

koolituskeskustes:

www.vabaharidus.ee

Tel: 677 6299 või 677 6297

•• kutsekoolides:

www.hm.ee/tasutakursused

Tel: 735 0242 või 735 0243

Elukestva õppe rahvusvaheline teadusuuring sai kaante vahele

Rahvusvaheline teadusprojekt Lifelong Learning 2010 (LLL2010) jõudis lõpule, projekti koordineeris Tallinna ülikooli sotsiaalse stratifikatsiooni professor Ellu Saar.

„Nii rahvusvahelisele kui ka Eesti üldsusele on meie uuringutulemustel mitu olulist sõnumit. Eelkõige võiks need pakkuda huvi haridus-, sotsiaal-, ettevõtlus-, majandus- ja innovatsioonipoliitika valdkonna spetsialistidele ja poliitikutele,“ ütles professor Saar.

Projekti eesmärk oli välja tuua just haridussüsteemi roll elukestval õppel põhineva ühiskonna kujunemisel, sest täiskasvanuharidusest rääkides jääb tasemeõpe sageli teisejärguliseks. Uuring hõlmab 13 Euroopa riiki, millest pooled olid postsotsialistlikud riigid. Kõigis osalenud riikides läbiviidud uuringute tulemusena on kogutud ainulaadsed andmestikud, mis aitavad paremini mõista täiskasvanute tagasi-pöördumist tasemeõppesse ja nende motiive, hoiakuid, hinnanguid ja probleeme alghariduse, põhihariduse, keskhariduse, kutsehariduse või kõrghariduse omandamisel. Analüüsi elukestva õppe erinevaid aspekte ja lisaks õppijatele uuriti ka koolide, haridusametnike ja ettevõtjate hoiakuid ning strateegiaid nn mittetraditsiooniliste õppijate suhtes. Samuti käsitleti laiemalt täiskasvanuharidust mõjutavaid poliitikaid ja teisi institutsionaalseid tegureid.

Uuringute tulemusi on seni edastatud teadusauditooriumidele, samuti valdkonna poliitika elluvijatele nii Euroopa Liidu tasandil kui ka osalevate riikide sees. Eesti avalikkusele tutvustatakse tulemusi Tallinna ülikooli eestvedamisel selle aasta kevadel.

Projekti ja Leuveni konverentsi kohta saab infot <http://LLL2010.tlu.ee/>

Lühidalt

•• Põhjamaade keeli saab õppida ka internetis

„Björk – õpi Põhjamaades!“ on Põhjamaade ministrite nõukogu ja Põhjamaade saatkondade hariduse ning karjäärivalikute teavitusprogramm, mille koduleheküljelt leiab ingliskeelse keskkonna õppimaks mitmel eri tasemel islandi, rootsi, soome, norra, taani keelt. Uuri võimalust www.bjork.norden.ee

•• Meediakool jätkab loomemajanduse õpetamist

Balti filmi- ja meediakool jätkab ingliskeelse loomemajanduse õppemooduliga, sel semestril on kavas mitmesugused kursused nii kultuuriettevõtlusest, linnadest kui ka ökosüsteemidest, loovtööstuse üleilmastumisest kui ka meedia innovatsioonist. Osa võivad võtta kõigi avalik-õiguslike ülikoolide nii bakalaureuse- ja magistritudengid.

•• 39 miljonit eurot kutseõppeasutustele

Sel aastal investeerib riik kutseõppeasutuste õppebaaside uuendamisse 39 miljonit eurot, sellest 32 miljonit on Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) panus. Kavas on uuendada Viljandi ühendatud kutsekooli õpilaskodu, uue õppehoone saab Tallinna teeninduskool, valmib Valga kutseõppekeskuse õppekompleks koos õpilaskoduga, Tallinna Lasnamäe mehaanikakool saab uue töökodadehoone, Võrumaa kutsehariduskeskuses rekonstrueeritakse ja sisustatakse tehnomaja-laboratooriumi vana õppebaas ning puidu- ja metallitöökodade juurdeehitus.

•• Õpilasi kutsutakse rahavahetust ajalooesse talletama

Portaal www.minuraha.ee kuulutas välja õpilaste uurimistöõde konkursi „Rahavahetused Eesti ajalooesse“. Uurimistöõde tegemiseks võib intervjuuerida näiteks oma vanavanemaid jt, allikadena võib kasutada ka teemakohast kirjandust, ajakirjandust, arhiivimaterjale, foto- ja videomaterjale. Tööde esitamise tähtaeg on 10. aprill, tingimused on kirjas www.minuraha.ee

Lühidalt

•• Seminarid koolilaste vanematele

Lapsekool.ee hakkab korraldama seminare, mille eesmärk on lapsevanematele vajalike teadmiste ja oskuste andmine, et nad saaksid olla oma lastele haridusteel võimalikult tugevaks toeks. Koolitajaks sotsiaalses projektis on Koidu Tani-Jürisoo, uuri lähemalt www.lapsekool.ee.

•• Ilmus täiskasvanud õppija nädala kokkuvõte

Viimase täiskasvanud õppija nädala (TÕN) sündmused ja võtmekujud on nüüd kaante vahel, nädala kokkuvõte annab hea ülevaate toimunust nii kirjas kui ka pildis. Raamatu veebiversiooni saab sirvida www.andras.ee Arvult 13 TÕN-i peeti traditsiooniliselt oktoobris. Sel ajal toimus üle 600 ürituse, osavõtjaid oli rohkem kui 13 000 inimest.

•• Kasuta võimalust tasuta õigusabi saada

Justiitsministeeriumi ja juristide liidu koostöös loodud tasuta õigusabiportaal www.juristaitab.ee aitab leida vastuseid igapäevaelus ette tulevatele õiguslikele küsimustele. 7. maini on avatud ka Tartu ülikooli juuratudengite tasuta õigusbüroo Tartus Näituse tn 20, soovijatel tuleb eelregistreeruda telefonil 737 5995.

•• Uusi õppematerjale „Toiduvalmistamine suurröögis“

Autorid: Sirje Rekkor, Anne Kersna, Maire Merits, Indrek Kivisalu Materjal on mõeldud majutuse ja toitlustuse erialadel õppijatele, samuti täiendus- ja ümberõppeks nendes valdkondades.

„Kuidas kasvab turismipuu? Turismimajanduse alused“

Autor: Heli Tooman

Õpik on mõeldud eelkõige turismi-, majutus- ja toitlustusvaldkonna erialade õppijatele alusteadmiste omandamiseks turismimajandusest. Samuti sobib see täiendusõppijatele, aga ka lihtsalt turismihuvilistele.

Kutsekooli naasmise tingimused on varasemast leebemad

Euroopa Sotsiaalfondi ning haridus- ja teadusministeeriumi koosrahastusel saavad nüüd oma kutseõpinguid tasuta lõpule viia ka need, kes jõudsid enne katkestamist täita vaid 35 protsenti õppekavast, seni oli piir 50 protsenti. Laienes ka periood, mille vahemikus katkestanutele tasuta jätkuõpet võimaldatakse: kui varem said kooliteed jätkama tulla aastatel 2003–2009 katkestanud, siis sellest aastast võetakse taotlusi vastu ka neilt, kes jätsid õpingud pooleli aastatel 2001–2010.

Luuu metsanduskooli õppeosakonna juhataja Erle Tüüri kinnitusele on nende kogemus jätkuõppega seni olnud väga positiivne, kuigi motiveeritud õppureid on sageli keeruline üles leida, vahendas haridus- ja teadusministeerium. „Meie koolis jätkas sügisel katkenud õpinguid kümme õpilast: kaheksa metsamajanduse ja kaks loodusturismi erialal. Eriti motiveeritud on metsanduse poisid, kes kõik on hetkel metsandusvaldkonnas töötavad inimesed ning tunnetavad seepärast erialaste õpingute vajadust väga realselt,“ ütles Tüür.

Kutsehariduses jätkajatele kehtivad kõik tavapärased õppurite õigused

ja kohustused, sealhulgas õigus õppetoele. Sõltuvalt õppeasutusest on jätkuõppe raames võimalik vahetada ka kutseeriala.

Lõpetamata kutsehariduse jätkamise võimaldamiseks eraldatakse perioodil 2010–2013 kuni 1,9 miljonit eurot, mille abil saab õpingud lõpetada kuni 400 õppurit. Kutseõppes õpingud katkestanute jätkuõppeprogrammis KUTSE osales programmi esimesel, 2010. aastal kokku üheksa kutseõppeasutust ning õppeteed jätkas 40 inimest.

Vaata: www.hm.ee/kutse

Ülikooli jätab pooleli kolmandik tudengeist

Enne bakalaureusekraadi saamist jääb ülikool pooleli umbes kolmandikul õpilastest, vahendas ERR-i uudisteportaal Tartu ülikooli ja Tallinna tehnikaülikooli statistikat.

Tartu ülikooli (TÜ) õppetöö analüüsi spetsialist Kersti Roosimäe ütles ERR-i uudisteportaalile, et 2007. aastal bakalaureuseõppes alustanud tudengitest jättis enne eelmisel aastal lõpetamist õpingud pooleli 32 protsenti ning 2006. aastal õpinguid alustanuist oli 2009. aasta lõpuks katkestanud 33 protsenti.

Samal ajal ütles Roosimäe, et need näitajad ei pruugi olla lõplikud, sest osa üliõpilasi on võtnud akadeemilise puhkuse ning osa väljalangenuid võivad õpingutele naasta. Ta märkis, et kui kool jääb lõpetamata selleks

võimaldatud ajaga – nominaalae pluss üks lisa-aasta ja soovi korral ka aasta akadeemilist puhkust –, võib oletada, et kooliskäimist takistasid tööelu või isiklik elu.

Riigieksamitele läheb sel aastal 20 466 inimest

2011. aasta riigieksamitele on esialgsel andmel kokku registreerunud 20 466 eksaminandi, neist 17 105 on gümnaasiumiõpilased, 1398 gümnaasiumi varem lõpetanud ning 1963 kutseõppeasutuste õpilased.

Kõige rohkem registreerus tegijaid eesti keele riigieksamile (kirjandile) – 9925 registreerunut. Kirjand on eesti õppekeele gümnaasiumide lõpetajatele kohustuslik riigieksam. Rohkem on valitud inglise keele (8195 eksaminandi), ühiskonnaõpetuse (6426 eksaminandi), geograafia (6271 eksaminandi) ning matemaatika (4636 eksaminandi) riigieksamit. Vene keele võõrkeelena riigieksami

valinute arv on 393, saksa keele puhul 282 ning prantsuse keele riigieksami on valinud 34 eksaminandi. Gümnaasiumi lõpetamiseks peavad õpilased sooritama vähemalt kolm riigieksamit. Riigieksameid on võimalik teha ka enne lõpuklassi, kui eksamiaine gümnaasiumiastme kohustuslikud kursused on läbitud.

Eksamikeskus paneb südamele: kui siiski loobute riigieksamile tulemisest, palutakse sellest teatada võimalikult varakult telefonil 735 0500 või e-posti aadressil ekk@ekk.edu.ee. Eksamitest loobumisel riigilõivu tagasi ei maksta.

Loe rohkem: www.ekk.edu.ee

Kõrgharidusega töötajad eelistavad kodumaad

Arstid, juristid, arvutispetsialistid ja õpetajad on välismaale tööleminekust vähem huvitatud kui oskus- ja lihttöölised.

Sotsiaalministeeriumi tellitud uurin-gust (vt www.sm.ee) selgub, et 2006. aastaga võrreldes mõtlesid Eesti inimesed 2010. aastal välismaale tööle siirdumisest rohkem ja tõsisemalt. Kui 2006. aastal ka-vatses mujale tööle asuda 36 000 inimest, siis neli aastat hiljem juba 77 000, kirjutab Raivo Juurak Õpetajate Lehes.

Selgus, et kõige rohkem soovitakse välismaal töötada ehitus- ja lihttöölise, koristaja ja toateenindaja, klienditeenindaja ning auto- ja bussijuhina. Uuringu autorid märgivad teatava üllatusega, et kõrgharidusega inimesed soovivad kõige vähem välismaale tööle siirduda. Nende osatähtsus võimalike väljarändajate seas on väiksem nende osakaalust tööealises rahvastikus. Veelgi enam: aastatega on kõrgharidusega inimeste soov välismaale siirduda isegi vähenenud. Kui 2006. aastal mõtles sellele 12 protsenti kõrgharitutest, siis 2010. aastal vaid üheksa protsenti.

Samal ajal mõtleb üha rohkem oskus-töölisi välismaale tööle minekust. Seejuures plaanivad paljud kõrgharitudki minna välismaale tegema mitte eriala-, vaid oskustööd. Kõrge positsiooniga inimestest (arstid, ärijuhid, arvutispetsialistid, juristid, õpetajad jt) soovib vaid umbes kolmandik töötada välismaal niisama kõrgel positsioonil, kui neil on kodumaal. Piltlikult öeldes – õpetaja on valmis töötama välismaal õpetaja abina või isegi hotellitöötajana. Niisiis hoiab kõrgharidus inimesi kodumaal – hariduse uus tahk, millest seni pole eriti räägitudki, tõdeb Õpetajate Leht.

Eestis on 251 kutsega andragoogi

Andragoogi kutsekomisjoni istngil novembris otsustati andragoogi kutse anda 24 täiskasvanute koolitajale, kutset pikendati viiel inimesel. Seega on Eestis veebruari lõpu seisuga 251 andragoogi kutsega täiskasvanute koolitajat. Kutsetunnistus tagab, et täiskasvanute ette astuval koolitajal on olemas kindlad kutseoskused, et oma tööd kvaliteetselt teha. Kutset omistatakse kaks korda aastas, rohkem saab teada ETKA Andrase kodulehelt www.andras.ee.

ANDRAGOOGI KUTSE OMANIKUD

Sügisel omistati andragoogi kutse II tase järgmistele täiskasvanute koolitajatele: Riina Annus, Kristjan Kuru, Evi Kruzman, Marika Niinlaub, Gitana Randväli, Janar Randväli, Jaan Vaabel

III tase: Veiko Hani, Signe Israel, Merle Kodu, Piret Meresmaa, Rita Metsmaker, Lea Pöder, Nele Sarrapik, Kaire Soovik, Ülle Tõnurist

IV tase: Marin Gross, Merike Hallik, Mari-Liis Järg, Kadri Kõiv, Avo Raup, Vladimir Runin, Henn Sarv, Georgi Skorobogatov

Kutset pikendati: Mari Krumm, Marleen Liinold, Merle Lõhmus, Tiiu Saks, Anna Tammerik

TÕN-i üllatuskottide võitjad

Aasta lõpus loositi välja viis TÕN-i üllatuskotti inimeste vahel, kes olid ETKA Andrase kodulehe kaudu teada andnud oma õpipaiga valikust. Üllatuskottide omanikud on Marja Saarmaa Harjumaalt, kes õpib kodus, töö ja koolituskeskuses; Marge Eelmaa Tallinnast, kes õpib igal pool, kus võimalik; Raido Randvere Tartumaalt, kes õpib raamatukogus ja kodus; Urve Silluta Järva-maalt, kes õpib igal pool, kus võimalik;

Lembi Paalits Saaremaalt, kes õpib kutseõppeasutuses ja koolituskeskuses. Üllatuskotid jõuavad võitjateni postiga. Et millest juttu? Vaata ja anna oma eelistustest teada: http://www.andras.ee/client/default.asp?wa_object_id=2&wa_id=158

ETKA Andras on Eesti täiskasvanute koolitajate assotsiatsioon, mis kureerib igal aastal ka täiskasvanud õppija nädalat ehk TÕN-i.

4 küsimust

Täiskasvanute koolitajad tähistavad juubeliaastat

•• Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsiooni (ETKA) Andras juhatuse esimees Ene Käpp (pildil), mida juubeliaasta endaga kaasa toob, kas sellest saavad osa ka õppijad või on see pelgalt õpetajate pidu?

Juubeliaasta üritustele on oodatud nii õppijad kui ka õpetajad. Oleme koostanud ka raamatu, mis kannab pealkirja „Andras 20”, kus on huvitavat lugemist nii persoonilugude kui ka kahe aastakümne tegemiste näol. Iga huviline saab juba lähiajal raamatuga tutvuda kohalikus raamatukogus või koolituskeskuses.

•• 20 tegutsemisaastat on noores riigis ühe organisatsiooni jaoks auväärne iga, milliste märksõnadega seda aega kirjeldate?

Kindlasti on olulisim märksõna „muutused”. Need muutused, mis silmaga näha – nii maal kui ka linnas, nii tööl kui ka kodus. Aga on ka neid muutusi, mis on inimeste sees ja silmale mitte nii nähtavad. Täiskasvanuhariduse vaatevinklist on viimased tõsiselt väljakutseks.

Ene Käpp

•• Mida peate suurimaks saavutuseks?

Kogu 20 aasta jooksul saavutatu üleslugemine läheks pikaks, oluliseks pean kahte asja. Esiteks see, et oleme TÕN-i (täiskasvanud õppija nädal – toim) ja TÕF-i (täiskasvanud õppijate forum – toim) võrgustike arendamise kaudu suutnud täiskasvanuhariduse eestvedamisse ja edendamisse kaasata nii palju inimesi. Teiseks kõik see, mida oleme saavutanud täiskasvanute koolitaja professionaalse arengu toetamisel, sealhulgas nii koolitaja kutsestandardi olemasolu ja kutse andmine kui ka kõik toimunud koolitused.

•• Milline on organisatsiooni nägemus täiskasvanuharidusest Eestis?

Elukestva õppe vajalikkuses on järjest vähem kahtlejad. Neile, kes eelistavad õppimist koolitustel, on tagatud koolituste kvaliteet. Suurenenud on kohalike omavalitsuste roll täiskasvanute elukestva õppe võimaluste loomisel ja olemasolevatest võimalustest teavitamisel. **Küsis Agne Narusk**

Ühe lausega:

•• Värske teatmik „Abiks otsustajale” annab põhjaliku ülevaate õppimisvõimalustest kutsekoolides nii noortele kui ka täiskasvanutele, selle e-versiooni saab näha aadressil: <http://www.rajalaidja.ee/abiksotsustajale>.

•• Narva kutseõppekeskus soetas üle 15 miljoni krooni eest uusi seadmeid, mis muudavad oluliselt õppe kvaliteeti: näiteks elektrotehnika klassi 12 töökohta, multimeedia klassi sisustus, keevitusklassi seadmed jpt.

•• Tallinna ülikool liitus rahvusvahelise ülikoolide võrgustikuga, mis ühendab ülikooli ning teadus- ja arendusasutusi enam kui 150 riigist.

•• Järvamaa kutsehariduskeskusel on oma, Selli juust, mille teeb keskuse õppelauda piimast valmis E-piim; osta saab seda esialgu Järva tarbijate ühistu kauplustest Järva maal ning Virumaal.

•• Olustvere teenindus- ja maamajanduskoolil on nüüd pisikestest joogi-, piima-, liha ja pagaritööstustest koosnev õppetööstus, kus valmivad jogurt, jäätis, juust, kohupiim, mahl, pudelivesi, vein, õlu, keeduvorst jt; lisaks on hoones mikrobioloogia- ja keemialabor.

•• Aasta 2011 on Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta. Teemaga haakuvad ka mitmed huvitavad kursused: Tartu rahvaülikoolis näiteks õpetatakse vabatahtlike kaasamist ja juhtimist.

•• Pärnu saksa tehnoloogiakoolis saab sügisest õppida multimeedia kujundamist, eriala lõpetanu saab teadmised ja oskused, mis on tarvilikud töötamiseks meedias, kultuurivaldkonnas ja ärisektoris.

•• Kutse- ja täiskasvanuharidust hakkavad edendama 45 uut europrojekti, kokku laekus 140 projektitaotlust, milles sooviti toetust üle 13 miljoni euro, välja oli võimalik jagada 4 042 124 eurot (vt www.innove.ee).

•• Koolist väljalangemine on viimastel aastatel jõudsalt vähenenud. Kui 2005/2006. õppeaastal langes põhikoolist välja üle 900 lapse ehk 0,7 protsenti õpilastest, siis eelmisel õppeaastal oli väljalangevus põhikoolist 0,2 protsenti ehk 235 last.

•• Aadressilt keemiavideod.ut.ee näeb Tartu ülikooli keemikute keemiakatseid, videod sobivad nii iseseisvaks vaatamiseks kooliõpilastele ja teistele huvilistele kui ka

keemiatunnis näitamiseks videoprojektori vahendusel, parajasti on vaadatavad 65 katsevideot.

•• **“Ainult täiskasvanutele” on venekeelne raadiosaade täiskasvanuhariduse teemadel, mis ootab kuulajaid Raadio 4 eetris igal teisipäeval kell 11.10.**

•• Juulist jõustuvast uuest liiklusseadusest on valminud mitu päris head õppefilmi, mis toovad välja olulisemad muudatused, vaata filmi tasuta näiteks: www.whatcar.ee või www.youtube.com/watch?v=W_-bkJhG6zg või www.autosoit.ee/index.php?id=11294

•• Google'il on valminud uus tööriist Google Body Browser, mis laseb kasutajal vaadata inimkeha sisemusse, vahendas Tarbija24.ee.

•• Vahvad metsakaamerad leiad aadressilt www.eenet.ee/EENet/, sealt saab jälgida sea- ning hülgekaamera pilti, kotkaste söögiplatsi ja toidumaja.

•• Arvuta välja oma ökoloogiline jalajalg: www.ut.ee/mobility/jalajalg/

Uudisteküljed pani kokku **Agne Narusk**

Töötukassa koolituskaardiga saab nüüd tasuta ka ümberõppe eest

Sellest aastast saavad töötud koolituskaarti kasutada ka ümberõppeks, seni oli kaardist abi vaid täienduskoolitusele minejatel. Ümberõppe tarvis aga korraldas töötukassa koolitajate leidmiseks hankeid, mis tähendas, et teinekord tuli töötul õppima pääsemist pikalt oodata.

Kristiina Viiron

Töötukassa teenuste osakonna juhataja Kadri Lühiste sõnul tähendabki asjaolu, et ümberõppe eest saab tasuta koolituskaardiga eelkõige töötute kiiremat pääsu koolitusele, sest ära jääb ju selle hankele kuluv aeg.

Ümberõpet pakub töötukassa juhul, kui tööotsimise tulemusel on selgunud, et töölesaamiseks on vaja omandada uus eriala. Nagu varasemaltki, teevad selle otsuse töötu ja tema konsultant üheskoos. „Eeldused koolitusele pääseda on põhimõtteliselt samad, mis ikka – töötu peab ise aktiivselt tööd otsima, tal peab olema ettekujutus, mis valdkonnas ta tegutseda tahab ja millised on võimalused seal tööd saada,” märgib Lühiste. Oluline on, et see valdkond, milleks ümberõpet taotletakse, tulevikus ka tööd ja leiba annaks.

Niisuguseid piiranguid, mis tuleneks töötu varasemast haridusest või selle puudumisest või töökogemusest, koolitusele pääsemisel ei seata. Iseasi on koolitustega, mis eeldavad teatud haridustaset – näiteks vähemalt keskharidust. Ka ei saa koolituskaardiga osaleda üldjuhtimise ja üldisi sotsiaalseid oskusi või isikuomadusi arendavatel koolitustel.

Ümberõpe kestab keskmiselt pool aastat

Koolituskaardiga saab tasuta kuni 959 eurot maksva koolituse eest.

Lühiste märgib, et kui ümberõpe nõuab suuremat summat, saab töötut õppima suunata hanke korras, nagu varemaltki. „Seda ei juhtu, et kui töötu vajab ümberõppeks kallimat koolitust, vastab töötukassa: vabandust, ei saa,” kinnitab Lühiste. Kui ümberõpe on põhjendatud, siis töötu seda ka saab.

Olenevalt koolitusest on õppuril võimalik ümberõppe käigus ka kutsetunnistust

Foto: iStockphoto

Koolituskaardiga pagariks

•• Kuressaare ametikooli arendus- ja turundusosakonna koolitusjuht Ade Sepp ütles, et märtsis liitub pagar-kondiitrite II kursusega töötu, kes tasub ümberõppe eest koolituskaardiga. Õppima asub ta individuaalse õppekava alusel. „Tal on varasemast aluspõhi olemas ja tohtu tahtmine õppida,” sõnas Sepp.

•• Samuti õpitakse praegu Kuressaare ametikoolis koolituskaardi toel väikelae-vajuhiks, õppuril on olemas ka töödandja garantii sadamasse tööle saamiseks. Sepa sõnul on kohe-kohe alustamas väikelae-vajuhitsemise õpinguid teinegi töötu.

•• „Oleme koolituskaardi alusel teinud ka veoautojuhtide ja bussijuhtide täienduskoolitusi,” märkis Ade Sepp, lisades, et kõigil Kuressaare ametikoolis õpetatavatel erialadel on põhimõtteliselt võimalik saada nii täiendus- kui ka ümberõpet.

•• Kuressaare ametikoolis saab õppida väga mitmekülgeid ameteid, näiteks tisle-riks, kokaks, autotehnikuks, multimeedia kujundajaks, hooldustöötajaks jms. K. V

“

Ümberõpet valides on oluline, et tulevikus uus amet ka tööd ja leiba annaks.

taotleda, näiteks puhastusteenindaja, lapsehoidja, juuksuri vms oma. „Saame tasuta ka kutseeksami tegemise eest,” täpsustab Lühiste.

Üldjuhul on nn koolituskaardiga ümberõppe näol tegemist suhteliselt lühiajaliste koolitustega, mis kestavad kõige rohkem kuni aasta (näiteks raamatupidamine vms). Keskmiselt kestab ümberõppekoolitus pool aastat ning selle käigus saab õppur täiesti uue tööalase oskuse või kutse. Siia alla kuulub ka ettevõtlusõpe, mis on vajalik, et luua endale ise töökoht.

Koolitused, millest töötud võivad osa võtta, on ühtviisi avalikud kõigile õpihulmiste, need ei ole spetsiaalselt töötute koolitamiseks loodud.

Urve Gromov: üks suure asju ei tehta

Ta liigub vilkalt ruumist ruumi, linnast külla, maakonnast maakonda; räägib kiiresti, palju ja õhinal. Teda tunnevad kõik, kes mingilgi moel puutuvad kokku rahvatantsu või –lauluga, rahvariiete valmistamise ja kandmisega, näitlemise ning seltsimajandusega. Neid asju on veel palju, milles rahvakultuuri arendus- ja koolituskeskuse koolitusosakonna juhataja Urve Gromov kaasa rääkida oskab.

Agne Narusk

Esimene katse rääkida Urve Gromoviga Urve Gromovist luhtub täielikult. „Meil on siin mõned kursused, mida mitte keegi kuskil mujal ei tee, näiteks rahvarõivaste valmistamise kool,“ alustab ta hooga, andmata mulle vähimatki võimalust n-õ viisakalt urgitseda.

„Just hiljuti alustas uus rahvarõivaste valmistamise kursus (jaanuaris – toim). Mõtlesin siin, et ei tea, kas grupp tuleb täis – masu ja inimestel on rahaprobleemid, aga see on tasuline kursus. Ja grupp tuli täis!“ räägib ta silmade särades edasi. „Kui inimene selle pika koolituse läbi teeb, on ta võimeline eelkõige endale rahvarõivad valmis tegema, oskab ka oma paikkonna inimesi juhendada, aidata rahvatantsijatel ning -lauljatel riideid valida.“

Rahvarõivaste valmistamise kool ja rahvarõivad üldse on Vilmsi tänava künkal asuva rahvakultuuri arendus- ja koolituskeskuse kaubamärk juba üle 20 aasta. Rahvarõivaste teema on üldse ühiskonnas hästi populaarne, millega tegeletakse palju ning meeleldi, räägib Urve. „See on meie kaubamärk!“ Keskus teeb koostööd rahvakunsti ja käsitöö liiduga, mõistagi Eesti Rahva Muuseumiga.

Teisel katsel saan teada – tõsi, rahvariiete teemalt kõrvale kaldumata – et päris täiskomplekti rõivaid Urvel endal pole, on vaid rahvariideseelik. Ta ei tea, millised üldse peaks olema tema päris rahvarõivad: sündinud Läänemaal, vanaema Ida-Virumaalt, teiselt poolt hoopis Harju-Risti

kandist. Aga see selleks, ütleb ta ja jõuab kiiresti uue tähtsa teemani: Vilmsi tänava keskuse kaubamärk number kaks – rahvatantsujuhtide kursused, mis toimuvad juba 1953. aastast! Kas teadsite, et idee suvisest naiste tantsupeost tuli just selle maja seinte vahelt?

Ehteaasta ja sõbrad

Urve ütleb, et ta ise ei oska käsitööd teha. See-eest on ta asendamatu organisaator, generaator ja projektikirjutaja isemajandavale koolituskeskusele. Ja peab siis üldse kõike ise oskama, küsib ta. Tal on südamlük sõpruskond – ikka valdavalt talle lähedase pärimuskultuuriga seotud, kes talle hingega tehtud käsitööd kingivad. Urve näitab kaelakeed, mille tegi tema jaoks valmis arendus- ja koolituskeskuse juht Aino Arro.

Mille kõigeiga Urve Gromov rahvakultuuri keskus tegelenud poleks. Nad on koolitanud kultuurivedajaid maakonnades, peab sidet ja organiseerib koolitusi rahvamajadele üle Eesti jne.

Täiskasvanuhariduse pisik tuli Andrasest (Eesti täiskasvanute koolitajate assotsiatsioon Andras - toim), see on kindel, räägib Urve. „1992. aastal olime Rootsisis Ölandi saarel õpiringide juhtide kursustel, sealses Kalmari rahvaülikoolis,“ meenutab ta algust. „See oli nii teistmoodi seltskond, nii lahe! See kõik, kuidas Ene Käpp toona valdkonnast rääkis, jättis uskumatu mulje. Mulle hakkas see kõik meeldima. Lisaks see kindel rahulik rütm – mitte kuhugi pole kiiret! On aega rahulikult vestelda, arutleda. Oleme ka oma koolitustel nii

Urve Gromov on "paberitega" klaverimängija, kodus teatakse seda hästi.

Eesti keele kui võõrkeele kursus koolituskeskuses. Urve kõrval seisab õpetaja Ly Leedu, teisel pool tubli võõramaine õppur.

Fotod: Terje Lepp, erakogu

Viis asja, mida Urve Gromov peab eriti tähtsaks (ei ole tähtsuse järjekorras):
 1. koostöö, 2. olnu ja olemasoleva mäletamine ja talletamine, 3. lapsed, 4. huvitavad inimesed, 5. õppimine

“

Urve Gromov: „Ma ei taha kellegagi riielda või halvasti läbi saada. Oskus kompromisse teha tuleb aastatega.“

püüdnud, rütm annab teatud turvatunde,“ arutleb Urve Gromov.

1973. aastal lõpetas Urve Georg Otsa muusikakooli klaverieriala. Elu läks aga nii, et klaveri asemel paitab ta iga päev rahvusehteid ja muud sellist. Ning ei kahetse.

Vanal on väärtus. Kõigest, mis kunagi olnud, tuleb kindlasti noorematele edasi rääkida, ütleb ta.

„Mind pani sügavalt mõtlema Jaak Jõe-rüüdi kõne, mille ta täiskasvanud õppija nädala avaüritusel Põlvas pidas. Suurim, milleni inimene elu jooksul võib jõuda, on iseenda tundma õppimine.“ Siis vaatab ta ruumis ringi, vaatab raamatuid, mida koos kolleegidega välja antud, vaatab aknast välja hämarduvasse õue, ehmuib justkui üles ja ütleb: „Tulge kursustele!“

Kultuuritöötajate Täienduskoolis toimub 11.–14. detsembrini konsultatsioonide nädal uude, kel seisab ees jõulua- ja aastavahetuse püüde süstamine. Hommikupooltõrvi räägitakse kombestikust. Esmaspäeval ja teisipäeval kella 10-st on sõjamaie koostöö Mik Sarriga, kolmapäeval Pille Kappariga, neljapäeval Liisa Soosaga. Kella 12-st kuni kella 16-ni õpitakse sobivaid laule, mängu, tantsu. Esmaspäeval süstitakse selle põhi Ena Lühka ja Helga Michelson juhataes konsultatsioonitöötläes koos jõululaulude õppimisega. Teisipäeval tutvustab Mari Pausel aastavahetuse pidamist: kohaneid, mängu, kolmapäeval õpetab Ahto Nurk süstima ja neljapäeval õnnab Margit Tomingas juhataes lastepüüde süstamiseks.

Kella 16-st kuni 18-ni toimuvad Ellen Keskala ja Anne Ümbergi konsultatsioonid, kuidas valmistada rahvuslike sündide ruumi-kaunistuseks ja jõulukingitusteks.

Teisipäeval, 12. detsembril kell 18 tuleb Lennahalli esikõrsas amlis kokku mängu- ja rüürikirik klubi, kus loetluseeritud jõululaulude tutvustamist folkloorihooli kuulajad.

Meie majja Tomhi t. 55 on needid püüdeid oodatud kultuuritöötajad ja koostöötajad, lasteaiakorvatajad ja teised, kes tunnevad, et vajavad jõululaulude loomiseks ja süstamistöötläes lähivõimiseks nõu ja repretuaari. Meie juurde saab sõita 2. või 4. liini trammiga. Amlustamiseks postitame meie teadins lasteaiast mäs aruõ õhtooberite nurgal.

Lähemat teavet saate telefonil 43 04 73 või 43 31 12.

ainult I küsimus
 Mis mänge jõulukuuze ümber mängida!
 Kultuuritöötajate Täienduskooli direktori
 Tükike ajalugu URVE GROMOV.

Revisjon kõrgharidusmaastikul praagib välja nõrgad õppekavad

Nii praegustel kui ka tulevastel tudengitel on oma edasiste haridusteed puudutavate otsuste langetamisel kasulik teada, et alates järgmise aasta 1. jaanuarist saavad Eestis kõrgharidust pakkuda üksnes need kõrgkoolid, kes on selleks ajaks saanud õppekavarühmade hindamisel Eesti valitsuselt rohelise tee.

Ave Schmidt

9. veebruari seisuga on kaheksal korral otsustatud kõrgkoolile õppe läbiviimise õigust mitte anda. Teiste hulgas on negatiivne hinnang antud näiteks Tallina ärijuhtimise kolledži ning sotsiaal- ja humanitaarinstituudi äriduse ja halduse rakenduskõrgharidusõppele, Euroakadeemia kunstide magistriõppele, akadeemia Nord psühholoogia õppekavarühmale, Tartu teoloogia akadeemia usuteaduse magistriõppele ja mereakadeemia osale õppekavarühmadele. Kuna hindamine kestab selle aasta lõpuni, ei ole kõikide erialade hindamistulemused veel teada.

Üle-eelmise aasta kevadest haridus- ja teadusministeeriumis käima lükatud kõrgkoolide õppekavarühmade hindamise eesmärk on tagada kõikide Eesti kõrgkoolide hea ja võrdne kvaliteet. Uue kõrghariduse kvaliteedi tagamise süsteemi abil annab riik kvaliteedigarantii kõrgkooli vastavale õpperühmale juba enne, kui tudengid seal õppima asuvad. Seeläbi garanteeritakse tudengile, et alustades õpinguid konkreetse ülikooli õppekava järgi, saab ta hariduse, mida Eesti riigis tunnustatakse.

„Siiani oli õppekava akrediteerimine ainus viis, kuidas saada diplomile riiklik tunnustus, kuid see oli vabatahtlik. Sisuline kontroll õppekavade registreerimisel puudus. Erakoolid pidid uue õppekava avamiseks taotlema koolitusluba. Võis juhtuda, et üliõpilane sai õpingute lõpus koolilt õppekava läbimise kohta tunnistuse, millel puudus igasugune garantii õppe kvaliteedi kohta,“ selgitab haridus- ja teadusministeeriumi (HTM) kõrghariduse osakonna peaekspert Tiina Laidvee.

Õppekavade hindamist koordineerib Eesti kõrghariduse kvaliteediagentuur (EKKA). Õppe kvaliteeti hinnatakse õppekavarühmade kaupa. See tähendab, et enam ei hinnata ühe kooli konkreetset õppekava, vaid vaatluse alla võetakse ühe eriala õpetamine kõikides kõrgkoolides korraga. Õppekavarühmi on kokku 28. Näiteks teoloogia õppekavarühma kuuluvad kõik õppekavad kõigis ülikoolides, kus teoloogiat õpetatakse. Üleminekuhindamisel peetakse iga õppekava puhul silmas kolme komponenti – hinnatakse selle sisulist kvaliteeti, ressursse ja jätkusuutlikkust. Näiteks vaadeldakse, missugusel tasemel on konkreetse õppekava õppejõud ja kas õppekava sisu võimaldab saavutada õpiväljundeid. Samuti hinnatakse ja kaalutakse, kas ülikoolil on konkreetse õppekava järgi õpetamiseks piisavalt ressursse, sh raha, inimesi ja infrastruktuuri. Uuel hindamissüsteemil põhinev akrediteering annab tulevasele üliõpilasele tagatise, et valitud kõrgkool ei sulge paari aasta pärast oma uksi, sest ei suuda näiteks õppejõududele palka maksta.

Tähtajatu või tähtajaline

Üleminekuhindamise kaudu võib kõrgkool saada kas tähtajatu või tähtajalise õiguse õpet läbi viia. Tähtajatu otsus tähendab seda, et komisjoni hinnangul on õppekava kvaliteet seitsmeks aastaks garanteeritud. Tähtajalise otsuse korral peab kõrgkool komisjoni esiletoodud probleemidele lahendused leidma ja kolme järgneva aasta jooksul uuesti hindamisele minema. Seejuures on oluline teada, et eri kõrgkoolides on probleemide hulk ja kaal väga erinev.

Kõrgharidusmaastik peab saama puhtaks nagu Tartu ülikooli peahoone uks.

Foto: EPL-i arhiiv

„Kindlasti ei tasu tulevasel üliõpilasel välistada enda jaoks õppekava, mis on saanud tähtajalise hinnangu. Tähtajaline hinnang on samuti positiivne otsus. Eksperdid on toonud välja mõned tähelepanekud, millele kool peaks kahe kuni kolme aasta jooksul tähelepanu pöörama,” selgitab Laidvee. Tähtajalise õppe läbiviimise õiguse puhul tasuks uurida, millistel põhjustel selline hinnang anti. Hinnang ei pruugi tähendada, et probleeme on õppe kvaliteediga, üleminekuhindamisel vaadeldakse ka ressursse ja jätkusuutlikkust. Eksperdikomisjoni detailse hinnanguga saab tutvuda EKKA koduleheküljel.

Eksperdikomisjonide senised negatiivsed hinnangud on olnud ajendatud eri põhjustest. „Sageli olid probleemid seotud õppejõududega. Näiteks kasutatakse õppekavas liiga palju külalisõppejõude ja napib korralisi kvalifitseeritud õppejõude. Ka õppejõudude vanuseline struktuur on paigast ära – keskmine vanus on liiga kõrge, mistõttu on õppekava jätkusuutlikkus problemaatiline,” valgustab Laidvee.

Negatiivseid hinnanguid on tinginud veel õppejõudude ebapiisav kvalifikatsioon vastava taseme õppe läbiviimiseks, ebapiisavad finantsressursid ja vähene õpet toetav teadus- ja arendustegevus.

Mis saab aga nendest tudengitest, kelle õppekavarühm ei ole järgmise aasta algusest õppe läbiviimise õigust saanud? Kuna kõrgkoolidel on võimalik negatiivse hinnangu saanud õppekavade järgi õpetada ja varem akrediteeritud õppekavade järgi õppijatele riiklikke diplomeid välja anda selle aasta lõpuni, võivad sel kevadel lõpetavad tudengid olla mureta.

Üliõpilastele, kes aga oma õpinguid kevadeks lõpetada ei jõua, tuleb kõrgkoolil koostöös HTM-iga leida edasiõppimisvõimalus mujal.

„Siiani on koolid leidnud üliõpilastele võimalusi jätkata õpinguid kas kodukooli või mõne teise kõrgkooli analoogses õppekavas, sarnastes õppekavagruppides. Võimalik, et õpingud võivad kujuneda plaanitud pikemaks – kõik oleneb sellest, kuivõrd saab aineid üle kanda. Üks on kindel, õpinguid täiesti otsast alustama ei pea,” kinnitab Tiia Laidvee ja lisab, et tudengid, kes tunnevad, et nende kool on neid abita jätnud, saavad alati oma küsimuste ja probleemidega HTM-i poole pöörduda.

Üleminekuhindamine

•• Praeguse seisuga ei saa alates 2012. aasta 1. jaanuarist üliõpilased oma õpinguid alustada ega lõpetada:

- Eesti mereakadeemia hüdrograafia ning hüdrometeoroloogia ja loodushoiu rakendus kõrgharidusõppes,

- Euroakadeemia kunstiteaduste magistriõppes,

- kõrgkooli I Studium majandusõiguse, ettevõtluse ja ärijuhtimise ning majandusarvestuse rakendus kõrgharidusõppes,

- Tallinna ärijuhtimise kolledži ärijuhtimise rakendus kõrgharidusõppes,

- sotsiaal-humanitaarinstituudi õigusteaduse ja ärikorralduse rakendus kõrgharidusõppes,

- Tartu teoloogia akadeemia praktilise teoloogia magistriõppes.

•• Lõplikud üleminekuhindamise tulemused selguvad 2011. aasta lõpuks. Õppekavarühmade hindamise tulemustega kõrgkoolide kaupa saab tutvuda Eesti kõrghariduse kvaliteediagentuuri (EKKA) kodulehel, kus on andmebaas, mida pidevalt täiendatakse – www.ekka.archimedes.ee.

•• Kui 1. jaanuariks 2012 ei ole kõrgkool saanud vastavas õppekavarühmas õppe läbiviimise õigust, tuleb kõrgkoolil koostöös HTM-iga leida üliõpilastele edasiõppimisvõimalus mujal. Kuni 2011. aasta lõpuni tohib nendes õppekavarühmades, mille kohta on üleminekuhindamisel langetatud negatiivne otsus, õpet siiski läbi viia ja väljastada akrediteeritud õppekavadel ka riiklikke diplomeid.

Praegustele ja tulevastele tudengitele!

• Vaata EKKA veebileheküljel www.ekka.archimedes.ee olevast andmebaasist, millise hinnangu on eksperdikomisjonilt saanud see õppekavarühm, kuhu kuulub õppekava, mille järgi sina õpid või kavatsed õppima asuda.

• Tutvu õppekavaga lähemalt, vaadates muuhulgas sedagi, millised on õppekava eesmärgid ja lõpetamise tingimused ning kas see sisaldab aineid, mis sind tegelikult huvitavad. Õppekava peab kindlasti olema kättesaadav kõrgkooli kodulehel.

• Uuri täpsemalt järele, milliseid teadmisi ja oskusi (õpiväljundeid) õppekava sulle pakub, ning võrdle neid teiste kõrgkoolide sarnaste õppekavadega.

Allikas: EKKA

Töö kõrvalt koolis: kas on õigus õppepuhkusele? 1.osa

Peatselt algavad koolides nii lõpu- kui ka sisseastumiseksamid. Paljud nende tegijatest käivad tööl. Millised on töötava inimese õigused eksamite ajal, selgitab haridus- ja teadusministeeriumi jurist Kati Uusmaa (pildil).

Foto: erakogu

Esmalt töötava inimese õigused sisseastumiseksamite tegemisel.

Töölepinguseaduse (TLS) § 67 lõike 2 kohaselt on töötajal õigus saada sisseastumiseksamite tegemiseks tasustamata ehk nn palgata puhkust. Avaliku teenistuse seaduse § 45 lõikega 1 laiendatakse sama õigust ka avalikele teenistujatele.

Tasustamata puhkuse saamiseks peab töötaja tööandjat sellest soovist teavitama. TLS § 69 lõike 3 kohaselt tuleb tööandjale puhkuse kasutamisest vähemalt 14 kalendripäeva ette teatada. Teade peab olema kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (st teatada või taotleda saab ka nt e-posti teel). Kui sisseastumiseksamite tegemiseks vajalik ajavahemik on puhkuste ajakava koostamise hetkeks teada, võib sellega seotud puhkuse kanda ka puhkuste ajakavasse. Sel juhul pole puhkuse kasutamisest vaja eraldi ette teatada.

TLS-is rohkem tingimusi tasustamata puhkuse võtmiseks välja toodud pole, kuid töötajal võib tekkida vajadus tõendada tööandjale oma plaani sisseastumiseksameid teha. Selleks võivad sobida erinevad tõendid. Kohane on näiteks teatis õppeasutusest, mis sisaldab kinnitust, et töötaja on esitanud avalduse õppeasutusse astumiseks, ning sisseastumiseksamite ajakava. Kui töötaja aga soovib sooritada sisseastumiseksamina riigieksamit, saab tõendada, et valitud õppekaval õppima asumiseks on riigieksam vajalik (kas või asjakohase väljavõttega õppeasutuse veebist) ning esitada teatise, et töötaja on riiklikule eksami- ja kvalifikatsioonikeskusele esitanud avalduse riigieksamite sooritamiseks.

Töötava inimese õigused õppeasutuse lõpetamiseks

Täiskasvanute koolituse seaduse (TäKS) § 8 lõike 2 kohaselt antakse töötajale või avalikule teenistujale koolituses osalemiseks kalendriaasta jooksul kokku 30 ka-

Kati Uusmaa

lendripäeva õppepuhkust. TäKS-i § 8 lõike 2 kohaselt makstakse neist 20 kalendripäeva eest keskmist töötasu, kui tegemist on tasemekoolituse või tööalase koolitusega. Ülejäänud kümne kalendripäeva eest tööandjal kohustust tasu maksta ei ole.

Lisaks viidatud 20 kalendripäevale on töötajal TäKS-i § 8 lõike 4 kohaselt õigus võtta 15 kalendripäeva õppepuhkust tasemekoolituse lõpetamiseks. Selle eest makstakse tasu töötasu alammäära ulatuses.

Tasemekoolituse lõpetamiseks on võimalik kasutada nii TäKS-i § 8 lõike 2 alusel antavat n-õ tavalist õppepuhkust kui ka TäKS-i § 8 lõike 4 alusel antavat lõpetamiseks mõeldud täiendavat õppepuhkust. Oluline on tööandjale õppepuhkuse taotlemisel selgelt väljendada, millisel alusel õppepuhkust võtta soovitakse.

Haridus- ja teadusministeerium on seisukohal, et kuivõrd koolitust on võimalik lõpetada ainult ühe korra, on ka TäKS-i § 8 lõike 4 alusel antavat, tasemekoolituse lõpetamiseks mõeldud täiendavat õppepuhkust tööandjal kohustus anda ainult ühe korra. Ülejäänud õppepuhkuse võtmine aga pole õppekava nominaalkestusega piiratud.

Õppepuhkuse taotlemiseks peab töötaja esitama tööandjale koolitusasutuse tõendi, millelt peab selguma, et töötaja osaleb tasemekoolituses (ehk omandab põhiharidust, keskharidust või kõrgharidust või õpib mõnel kutseõppe õppekaval). Selles võib, kuid ei pea sisalduma viide kooli lõpetamisele. Kui töötaja plaanib kasutada tasemekoolituse lõpetamiseks ette nähtud täiendavat õppepuhkust TäKS-i § 8 lõike 4 alusel, siis peab tõendilt selguma, et töötaja hakkab tasemekoolitust tõepoolest lõpetama.

Ka õppepuhkuse võtmisel tuleb silmas pidada, et kui õppepuhkus ei ole kantud puhkuste ajakavasse, tuleb selle võtmisest tööandjale 14 kalendripäeva ette teatada, tehes seda kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Järgmises Õpitreppis kirjutame eksamisesiooni ja töö ühitamisest.

Õppepuhkus

- Tasemekoolituses või tööalases koolituses osalev töötav inimene võib saada kalendriaasta jooksul 30 päeva õppepuhkust.
- Sellest 20 kalendripäeva eest saab töötaja keskmist töötasu, ülejäänud 10 päeva eest pole tööandjal kohustust maksta.
- Lisaks on õppeasutuse lõpetamisel õigus võtta veel 15 päeva õppepuhkust, selle aja eest maksab tööandja riigis kehtivat alampalka.
- Sisseastumiseksami(te) ajaks on õigus võtta n-õ palgata puhkust.
- Õppepuhkusele või sisseastumise ajaks puhkusele jäämisest tuleb ette teatada vähemalt 14 kalendripäeva.
- Tasemekoolitus: põhi-, kesk- või kõrghariduse omandamine, õppimine kutseõppe õppekaval.

Allikad: TLS, TäKS

Eda Anton: kvaliteet tähendab mõtteviisi, et alati saab teha paremini

Eda Anton (pildil) on Tartu kutsehariduskeskuse kvaliteedijuht alates kooli loomisest. Ta on innustunud kvaliteedijuhtimise edendaja ja visionäär. „Minu jaoks on kvaliteet ennekõike mõtteviis, et alati saab teha paremini ja selleks on vaja pidevalt õppida,“ on Eda veendunud.

Foto: Aldo Luud

Ave Schmidt

•• Mis on kvaliteet kutsehariduses? Kuidas seda defineerida?

Kutsehariduses tähendab kvaliteet kõigepealt ikkagi seda, et tööandja saab endale koolilõpetaja, kes on oma erialal asjatundja. Samuti on kvaliteet seotud töötaja vastutusega töö tulemuste osas. Seda soovime oma õpetajatelt ja sama hoiakut kujundavad nad oma õpilastes.

•• Tartu kutsehariduskeskusel on kutseõppeasutuste kvaliteediauhinna konkursilt ette näidata väga eesrindlikud tulemused. Millist rolli etendab kvaliteedi tagamisel kvaliteedijuht?

Minu olulisim ülesanne on olla ühendav lüli tööandja ja kutsekooli vahel. Oleme oma tegevuses kliendikesksed. Saame tööandjalt tagasisidet ja arvestame seda õppetöö planeerimises. Samuti saame tagasisidet oma õppijatelt, et kuidas on nad rahul õppekavaga ning õppetöö läbiviimise tasemega ja millised on nende vajadused-ettepanekud. Kvaliteedijuhi ülesannete hulka kuulub ka kooli arendustegevus – kooli arengukava väljatöötamise ja selle elluviimise koordineerimine. Mitmetes koolides ongi arendusjuhi ja kvaliteedijuhi funktsioonid ühildatud, see tähendab, et neid ülesandeid täidab üks ja sama inimene. Veel on minu ülesanne igasuguse protsessikeskse lähenemise tagamine. Selleks, et tegevused oleks läbimõeldud, tuleb eri protsesse kirjeldada ning töötada välja protseduurid, kuidas üht või teist asja teha. Sellest lähtuvalt kogu organisatsioon ka tegutseb.

•• Kuivõrd levinud on Eesti kutsehariduskeskustes kvaliteedijuhi ametikoht?

Arvan, et olin ametikoha järgi üks esimesi kvaliteedijuhte, kui ma 2002. aastal

Eda Anton on Tartu kutsehariduskeskuse kvaliteedijuht.

Tööturul aset leidvate muutustega kohanemine on kutseharidusele väljakutse.

Tartu kutsehariduskeskuses tööd alustasin. Nüüd on juba enamikus koolides inimene, kes selle töö eest vastutab. Ametinimetus võib küll kooliti erineda – valdkonnaga võib tegeleda ka näiteks arengujuht või asedirektor arenduse alal.

Kvaliteeti väärtustatakse üha rohkem. Kõigepealt hakati selles vallas koolitama nii koolide juhtkonda kui ka õpetajaid. Järgnesid kutsekoolide kvaliteediauhindade konkursid, kus ka meie oleme mitmel aastal osalenud. Sellest aastast toimub haridus- ja teadusministeeriumi eestvedamisel ka õppekavade akrediteerimine, mille põhieesmärk on samuti kvaliteedi saavutamine. Nii kvaliteedijuhi ametikohad kui ka mitmesugused hindamisprotsessid on märk sellest, et kutsehariduses on kvaliteet väga tähtis. >>

> algus lk 15**•• Mis te arvate, kui võrd teadvustatakse seda laiemalt, et kutsehariduse kvaliteet on varasemast oluliselt kõrgem?**

Üheselt on sellele küsimusele raske vastata. Pole kahtlustki, et kutsehariduse kvaliteet on viimaste aastate jooksul paranenud. Sellesse on ka tublisti investeeritud – nii keskkonna parandamisse kui ka mitmesuguste programmide ja projektide kaudu inimeste koolitamisse. Sisseastumiskonkursid on üsna suured, mistõttu võib järeldada, et kutsehariduse maine on paranenud. Viimastel aastatel on meie koolis kandideerinud keskmiselt kaks inimest ühele kohale. Populaarsemate erialade puhul ka kaheksa inimest kohale.

•• Millised võiksid olla kutsehariduse põhilised arenguperspektiivid?

Usun, et jätkuvalt on kõige olulisem kvaliteedi küsimus. Töötajatelt eeldatakse võimet ja indu õppida. Praeguste kiirete muutuste ajal on õpivalmidus väga oluline. Need, kes lõpetavad praegu kooli, peavad juba paari aasta möödudes olema valmis uusi asju õppima. Kooli ülesanne ongi välja selgitada, kas inimene on valinud õige eriala ja kas ta on valmis õppima. Tartu kutsehariduskeskuses on info ja karjäärinõustamise keskus. Teeme ka koostööd üldhariduskoolidega, et õpilane suudaks teha õigeid valikuid. Püüame õppijaid toetada, et nad ikka õppimisega toime tuleksid ja leiaksid sobivaid töökohti.

Kohanemine tööturul aset leidvate muutustega on kutsehariduse üks väljakutsetest. Need muutused nõuavad hariduselt üha enam paindlikkust. Inimene peaks saama õppida siis, kui tal on selleks vajadus. Ka meie oleme oma õppekavasid muutnud. Õppida saavad nii need, kes ei ole mingil põhjusel põhiharidust omandanud, kui ka need, kel taskus magistrakraad. Kui inimesel parasjagu tööd ei ole, siis tuleb ta kooli ja saab uusi teadmisi ning oskusi, mis aitavad tema konkurentsivõimet tööturul parandada.

Töötukassa koolituskaardiga saab nüüd tasuda ka ümberõppe eest > algus lk 9**Suur valik koolitajaid ja erialasid**

Koolitusi pakuvad riiklikud ja kohaliku omavalitsuse kutseõppeasutused ja rakenduslikud kõrgkoolid, ülikoolid ja avalik-õiguslikud koolitusasutused ning eraõiguslikud koolitusfirmad, kokku ligi 120 asutust. Nende täpse nimekirja leiab töötukassa koduleheküljelt www.tootukassa.ee

Pakutavate koolituste sisu on väga lai, alates tarkvarakoolitusest kuni professionaalse jumestamiseni, näiteks. „Kui on ära otsustatud, mis erialal töötü ümberõpet vajab, saab inimene ise valida, millisesse

kooli ta õppima läheb – juhul kui seda õpet pakuvad mitu kooli,” selgitab töötukassa teenuste osakonna juhataja asetäitja Katrin Raadam. Kursusele peab inimene end ise registreerima, ühtlasi tuleb tal siis koolitajale teada anda, et tulla koolituskaardiga.

Kadri Lühiste märgib, et huvi ümberõppekoolituste vastu on suur, samuti on koolid töötute õpetamisest huvitatud. Tänavu on töötute koolitamiseks eraldatud üheksa miljonit eurot, mille eest saab töötukassa pakkuda 20 000 erinevat koolitust.

Soovitused koolitusel osalejale

Tööturukoolitus, mis on mõeldud end töötukassas arvele võtnud töötutele (vajadusel), on üks tööturuteenustest. Et see täidaks oma eesmärgi, on töötukassa kokku pannud alljärgneva meelespea.

- Osalege aktiivselt kõigis õppetundides (üldjuhul kestavad koolitused 8 tundi päevas) ja võtke koolitusest maksimum.
- Mõjuval põhjusel (nt haiguse tõttu) puudumisest teavitage kohe koolitajat ja oma konsultanti.
- Otsige aktiivselt tööd ka koolituse ajal, sest tööle saades on võimalik koolitusel lõpuni käia.

•• Pöörduge kokkulepitud ajal konsultandi vastuvõtule ja teavitage teda, kui olete koolituse ajal töökoha leidnud või alustanud õpingutega täiskoormusega õppes.

•• Kursuse lõpetamise järel esitage konsultandile koolituse läbimist tõendav dokument.

•• Koolitusest keeldumist või selle põhjusega katkestamist loetakse ühtlasi keeldumiseks individuaalse tööotsimiskava täitmisest. See võib tähendada ilmajäämist töötuskindlustushüvitisest või töötutoetusest või töötuna arveloleku lõpetamist.

Allikas: töötukassa

Stipendium ja sõidutoetus

Tööpraktikal, tööharjutusel, tööturukoolitusel ja vabatahtlikul töö osalejal on õigus saada töötukassa kaudu stipendiumi, mille päevamäär on 3,84 eurot.

Stipendium arvutatakse teenuseosutaja (tööandja, koolitaja jt) esitatud andmete alusel iga osaletud päeva eest ja see makstakse kord kuus osaleja pangakontole.

Tööturuteenusel (sh koolitusel) osaleja võib taotleda ka sõidutoetust.

Selleks tuleb täita töötukassa vormikohane avaldus. Toetust makstakse osavõtugraafiku alusel, teenusel osalemist tõendab osaleja allkiri. Allkirjadega osalemisgraafiku esitab töötukassale teenuse korraldaja. Sõidutoetust ei maksta nende päevade eest, mil kohal ei käidud.

seks lühim vahemaa inimese elukoha ja tööturuteenuse (nt koolituse) toimimiskoha vahel.

Toetust makstakse läbitud kilomeetrite alusel. Sõidutoetust ei maksta, kui vahemaa ühel suunal on alla 500 meetri, vahemaa 500 meetrit ja üle selle ümardatakse kilomeetriteni.

Sõidutoetuse maksimummäär on 26 eurot ühe päeva eest, see tähendab, et toetust makstakse kümme eurosentit kilomeetri kohta iga päeva eest, kuid mitte rohkem kui 26 eurot päevas.

Sõidutoetust ei maksta juhul, kui on tagatud tasuta sõit, välja arvatud juhul, kui inimesel ei ole mõjuval põhjusel võimalik seda kasutada või vajab ta osalemiseks tasulist majutust.

Vaata rohkem internetist www.tootukassa.ee või küsi lisa töötukassa üle-eestiliselt tasuta infotelefonilt 15501.

KUIDAS ARVUTATAKSE

Sõidukulude arvutamisel võetakse alu-

Kui pooleks praksatab õpiredeli ülemine pulk

Šotlane Christopher Fairgrieve pole traditsiooniline täiskasvanud õppija, kes on haridustee pooleli jätnud nooruse uljuses. Oma isiklikul õpiredelil oli ta jõudnud doktorantuurini, kui selgus, et terviseprobleemid tõmbavad tulevikuplaanidele lihtsalt kriipsu peale.

Age Viira

Šotlase Christopher Fairgrieve (39) jaoks oli tulevik omal alal paljutõotav. Seljaga edukalt lõpetatud ülikooliõpingud keskkonnakaitse erialal, läks noormees Aafrika vihmametsadesse doktoritööd tegema.

Paraku tabasid seal teda vaimse tervise häired ja arstid ei lubanud valitud erialaga enam tegeleda. Uurimistöö primaatidest ja ahvidest pidi šotlane pooleli jätma ning koos sellega hülgama unistuse doktori-kraadist.

Fairgrieve lugu on sellest, kuidas raske südamega erialaõpingutest loobumine võib viia sootuks uute positiivsete proovikivideni elus.

Tagasi kodulinnas Edinburghis, kohtas mees veel teisigi noori, kes olid vaimse tervise probleeme kogenud ja haridustee sel põhjusel katki jätnud. Ta liitus vabatahtlikuna kohaliku täiskasvanuhariduse organisatsiooniga, et oma saatusekaaslasti tagasi kooli või tööle suunata.

Teekond haigusest tervenemiseni

Osalemine täiskasvanute hariduse korraldamises on olnud Christopher Fairgrieve jaoks teekond, mis on aidanud tal haigusest taastuda. „Tervenedes sain aru, kui oluline on mulle olnud haridus ja millised võimalused on avanenud hariduse ja õppimise kaudu. Soovisin teistelegi edasi anda seda, kui oluline on igast võimalusest kinni haarata, isegi kui oled elusraskusi kogenud,“ rääkis ta.

Tervenemise ajal hakkas Christopher Fairgrieve oma mõtteid ja ideid luuletades väljendama. „See pani mõtlema, et äkki ühel päeval võiksin ka oma elust ja kogemustest kirjutada.“

>>

Foto: Age Viira

Christofer Fairgrieve ja Linda Judge külastasid novembri lõpus Tallinnas täiskasvanud õppijate foorumit. Seekordne TÕF oli järjekorralt juba kuues ning kandis koondpealkirja „Õppimine seob põlvkondi“. Arutleti täiskasvanuhariduse hetkeolukorra teemadel, vahetati rahvusvahelisi kogemusi ning kuulati õppijate lugusid. TÕF-i korraldab ETKA Andras.

Viis aastat pärast doktorantuuri katkestamist on ta tagasi koolipingis. Unistus kirjanikuametist ja romaanist viisid mehe õppima kunsti ja humanitaarteadusi. Paindlik internetipõhine õpe Newbattle Abbey kolledžis lubab ühtlasi jätkata vabatahtlikku tööd täiskasvanuhariduse vallas.

Õppijate hääl on esindatud

„Nüüd, kui ma jälle täisajaga õpin, tunnen, et see annab mulle teatud omanditunde. Sest õppimine ei tähenda ainult tegevusi, milles osalen, vaid mul on võimalik mõjutada ka otsustusprotsesse,” ütles Christofer Fairgrieve, kes esindab õppijaid Šotimaa Õppimise Partnerluses.

Selle organisatsiooni eesmärk on soodustada õppijate ja teenusepakkujate koostööd. „Mul on hea meel tõdeda, et olen osa sadade aastate pikkusest õppimise traditsioonist Šotimaal. Kuigi tulevik võib olla muidugi keeruline,” nentis Fairgrieve. „Oluline on see, et õppijad oleksid kaasatud nii kohalikesse kui ka üleriigilistesse foorumitesse, see innustaks neid oma panust andma. Tähtis on kogeda tuge ja saada juurde enesekindlust.”

Ühendus aitab väljalangenud õpingute juurde tagasi

Šotimaa Õppimise Partnerluse täiskasvanuhariduse arendaja Linda Judge sõnul tuleb ühendusel töötada eelkõige nende noortega, kes on koolist välja kukkunud enesekindluse puudumise tõttu. Seda peamiselt põhikoolist ja kolledžist – just seal tulevad tema sõnul ilmsiks Šoti haridussüsteemi nõrgad kohad.

„Algkoolid on Šotimaal päris tugevad: nad julgustavad lapsi asju küsimärgi alla seadma ja küsimusi esitama. Aga nii kui lapsed jõuavad põhikooli, muutub olukord üsna dramaatiliselt ning paljud noored jätvad kooli pooleli,” ütles Judge. „Just piisava toetuse puudumise tõttu jääb palju noori haridusteelt kõrvale ka kolledžiajal – nad tunnevad, et ei saa hakkama. Ja siis on meie ülesanne ehitada nende enesekindlus uuesti üles.”

Christopher Fairgrieve ja Linda Judge jagasid oma kogemusi ja mõtteid 26. novembril toimunud VI täiskasvanud õppijate foorumil „Õppimine seob põlvkondi”.

Age Viira

Veiko Belials: ulmekirja fotograaf, metsamees

Kui Luua metsanduskooli õpetaja Veiko Belials koolipoistele tahvli ees metsakasvatuse põhitõdedest kõneleb, ei pruugi kõik neist aimatagi, et nende õpetaja on Eesti üks viljakamaid ulmekirjanikke.

Kristiina Viiron

„Kas tema on metsandusõpetaja?!” imestab omakorda Rapla raamatukogu töötaja, kui ma raamatuid laenates talle autori ametist kõnelen. „Jah,” noogutan. „On küll.”

Ühtlasi on Veiko luuletaja, kellelt on ilmunud lembe- ja loodusluulet, samuti ei ole vale teda nimetada lastekirjanikuks, sest ka lastele kirjutatud lood mahuvad temalt ilmunud raamatute nimistusse. Mõni aasta tagasi oli aga põhjust sisse põigata Palamusele, kus sai näha Veiko Beliali loodusfotode näitust.

Koolipingist leiab teda vahetevahel ka: koos Luual õppivate retkejuhtidega kuulamas loenguid Eesti kaladest, imetajatest ja lindudest. Elukutselt on Veiko Belials metsamajanduse insener. Nii-sugune metsamees, kes lapsena luges õhinaga ulmekaid. Ja hakkas EPA (Eesti põllumajanduse akadeemia, praegune maaülikool – toim) ajal luuletama.

Eesti esimene ulmekirjanik

„Ulmelugude kirjutamine tuli luuletamisele lihtsalt jätkuks,” tõdeb Veiko. Kuna ulme meest kõige enam tõmbas, läkski ta edasi seda rada pidi. Ühes oma varasemas intervjuus on mees öelnud, et ulmejuhtude kirjutamisele hakkas ta tõsisemalt mõtlema siis, kui Mario Kivistik 1993. aasta esimeses Marduses tema loo „Nõõrid” avaldas. Neli aastat pärast esimese jutu trükis avaldamist ilmus esimene raamat – nelikromaan „Ashynari kroonikad”, mida on sageli nimetatud ka esimeseks eesti *fantasy*-romaaniks. Ja Veikot ennast esimeseks eesti ulmekirjanikuks. „Ulmet on Eestis ennegi kirjutatud, kuid nad väidavad jah, et mina olevat

end positioneerinud ulmekirjanikuna,” kinnitab ta.

Ehk vajaks mõiste ulmekirjandus siinkohal veidi täpsustamist? „Ulmeks loetakse õudus- ja fantaasiakirjandust ning teaduslikku fantastikat,” selgitab Veiko, lisades, et kirjutab kõiki kolme. Ainult et aega kipub nappima. „Ma pole selline kirjanik, kes kogu aeg kirjutab, et sulg rooste ei läheks,” märgib ta.

Kui aga suleterituseks pidada ka seda kirjatööd, mida Veiko kooliõpetajana teeb ja on teinud, ei ole sule roostesse mineku ohtu kuskilt paistmas. „Metsasõbra teatmik”, „Tööohutus raietöödel” jt on väljaanded, mille autoriks on Veiko Belials. Ka Luua metsanduskooli õpilaste lõpu- ja uurimistöid kajastavaid artikleid ja õpetajate kirjutisi koondavat väljaannet toimetab tema. Aprillis ilmubki selle kümnes number. Õpetajana on Veiko Luual töötanud aasta jagu kauem ehk üksteist aastat.

Ametiühingust kooli

Õpetajatööle sattus Veiko Belials mõnevõrra juhuslikult. Enne seda oli ta ametis metsatöötajate ametiühingus, kus muu hulgas tuli tal tegelda ka kutsestandardite väljatöötamisega, mille avalikustamist korraldati Luual. Seal lausutigi ühel hetkel: tule meile tööle. Aga et see juhtus keset õppeaastat ning pealegi oli Veiko töö ametiühingus, jäi lausutus ettepanek suusoojaks. „Aga kevadel mind koondati ametiühingust, siis uurisin, kas kutse on jõus. Üeldi – muidugi tule!” meenutab Veiko.

2000. aasta sügisel seisiski vastne õpetaja klassi ees. „Õpetan väga paljusid aineid ja iga eriala õppuritele,” märgib ta. „Metsamajanduses loen metsakasva-

nik, luuletaja, ja õpetaja

Foto: Alar Madisson

Veiko Belials, mitme näoga mees

tust; erinevaid seadustega seonduvaid aineid õpetan kõigile erialadele – metsandusele, maastikuehitajatele, loodusretke juhtidele, arboristidele. Arboristidele loen ka näiteks parkmetsade hooldamist, klientide nõustamist ning kaastöötajate juhendamist,” nimetab ta. „Kui keegi oleks mulle kunagi öelnud, et õpetajaks hakkam, oleksin ütlesin välja naernud. Nüüd olen õpetaja ja mulle meeldib.”

Südamelähedane metsaelu

Ise loenguid kuulamas käib Veiko enda

sõnul ühtpidi huvist, teistpidi töö pärast. Sest õpilastega metsas käies küsitakse ikka, kelle jäljed siin on või milline lind häält tegi.

Fotograaf-Veiko ülesvõtetelt leiab peamiselt loodusvaateid ja erilisi detaile. Loomi ta eriti ei pildista. „Olen kärsitu,” põhjendab ta. „Ühe pildi pärast, mida ma võib-olla ei saagi, ei malda ma tunde paigaldada istuda.”

Praegu peab Veiko plaani korraldada rahvusvahelise metsa-aasta puhul loodusfoto rändnäitus „Meil on elu keset

“

Kui keegi oleks mulle kunagi öelnud, et õpetajaks hakkam, oleksin ütlesin välja naernud.

metsa”. Seal eksponeeritaks koolis korraldatava fotovõistluse paremaid töid, tema enda ülesvõtteid ning kui õnnestub keskkonna investeringute keskuselt toetust saada, ka Luua kooli haridusega loodusfotograafide pilte. Jüri Pere, Tarmo Mikussaar, Aivar Pihelgas, Rivo Tarum jt on oma jah-sõna osalemiseks andnud.

„Tegevusetuse üle ma ei kurda,” muheleb Veiko. „Üritan ka ühte jutukogu kokku kirjutada, aga kui ruttu selle valmis saan, ei tea. Kohe-kohe peaks ilmuma ka mu luuletuste valikkogu, käsikiri on juba koos.”

Veiko Belials raamatud:

ULME:

„Ashinari kroonika”, „Existerion” (kahasse Marek Simpsoniga), „Helesiniste Liivade laul”, „See, mis tuikab su veres”, „Jumalate vandenõu”

LASTELE:

*Ossum-Possum, pannkoogielukas”, „Lugu kolmest jänesest”

LUULE:

*„...ja libahuntidest ja lollist vennast”, „Vihmaste õhtute nukrus”, „Ma olen pingviin. Lennud värviliste peeglitega”, „Naised, viin ja armuvalu”, „Ingelsilm”

•• Veiko Belials on kahel korral pärjunud ulmeauhinnaga Stalker: 2004. aastal jutukogumiku „Helesiniste Liivade laul” ja 2006. aastal lühijutu „Wereke, wereke, ega sa wesi...” eest.
•• 2009. aastal tunnistas Maaelu Edendamise Sihtasutus Veiko Belials parimaks maamajanduse õpetajaks.

Lapse kõrvalt õppimine on logistika ja motivatsiooni küsimus

Paljud naised otsustavad oma haridusteed jätkata beebi kõrvalt. Kui on piisavalt motivatsiooni, leidlikkust ja aitajaid, on kõik võimalik, usuvad nad. Mitmesse (üli)kooli on tudengid rajanud lastetoa, kuhu noored vanemad võivad põnni loengu ajaks jätta.

Kaire Talviste

Laste kõrvalt on end koolitatud igal ajal, iseasi, kui lihtne see on olnud. Praegu jõudsalt pensionieale lähenev meeste-rahvas kirjeldas kord, kuidas tema aastate eest ühes noore kaasaga ülikoolis loengutes käis. Laps ei küsinud, kas vanematel haridus käes, tema tuli siis, kui heaks arvas. Paraku polnud talle võimalik alati hoidjat leida, vanavanemad elasid kaugel. Nii veetis lapsuke sageli oma unetunnid ülikooli juurde pargitud autos, et ema saaks loengute vahepeal teda toitmas käia. Tänapäeval see juba lastekaitse ja/või politsei tähelepanuta ei jääks.

Õpihimu pole vastsetel emadel-isadel raugenud, kuid õnneks ei pea lapsed enam magama autode tagaistmetel. Paljude õppeasutuste juurde on loodud lastehoiuvõimalused, ent nii ehk naa peab väikese lapse puhul logistika täpselt klappima. Seda teab oma kogemustest rääkida kolme tütre ema **Merike Mikk (pildil)**, kes otsustas sügisel jätkata õpinguid aastate eest pooleli jäänud klassiõpetaja erialal.

Elmisel kevadel tegi naine, suur kõht ees, vene keele riigieksamit. See õnnestus väga hästi, nii et poolteist kuud hiljem ruttas ta juba Tallinna ülikooli vestlusele. Toitis enne kahenädalase Katariina kõhu täis ja sai ukse taga teiste tudengikandi-

daatidega kaubale, et nad ta ette laseks. Mikk pääses riigieelarvelisele kohale ja on uhke, et suutis konkureerida äsja gümnaasiumist tulnud noortega.

Kui reaalne õppetöö pihta hakkas, algas ka ajaplaneerimine, millesse kaasati vahetustega töötav abikaasa, Merikese ema ja pere ainus auto. Planeeriti, kes viib hommikul kaheksa-aastase Marleeni kooli, viieaastase Kirke lasteaeda, kes nad tagasi toob, ja kus on beebi, kui ema on koolis. Hommikustesse loengutesse Merike Mikk ei jõua, see on aeg, kui pere hakkab hargnema. „Normi täidan ära, aga nii intensiivselt ma õppida ei saa kui teised,” hindab ta oma võimalusi, sest osaleb loengutes kella 10–12 ja 14–16.

Loengusse kaasa pole naine beebit võtnud. Küll aga oli juhus, kui tal tuli hommikul autosse mahutada ema, laps ja vaner. Seejärel suundus ta ise loengusse, ema jäi ülikooli ette last kärutama. Loengute vahepeal võttis Merike beebi üle, et ema saaks arsti juurde minna.

Kooli tahtis Merike Mikk tagasi mitmel põhjusel – õpetajaamet köidab teda endiselt, mis sest, et vahepeal on ta lõpetanud ajakirjanduse eriala, töötanud mitmesugustes asutustes alates Raadio2-st kuni kaupluseketi suhtekorraldajani välja. Teda ahvatles ka ülikooli pakkumine TULE (Tule Uuesti ja Lõpeta Edukalt – toim) ning VÕTA-võimalus (Varasema Õpi- ja Töökogemuse Arvestami-

Lapsega kooli: see pilt on tehtud mõne aasta eest täiskasvanute gümnaasiumi tunnis.

Foto: Pille-Riin Pregel

Mikkude peres oli sügisel kaks kooliminejat: ema Merike astus ülikooli, tütar Marleen läks 1. klassi.

Foto: Eesti Ekspress

ne – toim), mis lahtiseletatult tähendab, et ülikooli on oodatud need, kes mingil põhjusel on õpingud katkestanud, ja et varem omandatud aineid ning töökogemust saab uuesti õppima asudes arvesse võtta.

Lastehoiule tormi ei joosta

Mida aeg edasi, seda lihtsamaks peaks Mikkude peres minema, sest Tallinna ülikoolis on tudengite algatusel 2007. aastast avatud ka lastetuba. Sinna saab vabatahtlike hoole alla jätta juba veidi suurema lapse. Projektijuht Eeva Schneider koostab graafiku ja nii on kõikidele eelregistreerunud lapsevanematele tagatud, et laps on nende loengute ajal hoi-

Täiskasvanute gümnaasiumi kooli direktor: lapsevanemad on leidlikud ja teevad koostööd.

tud. „Korraga on meil kaks-kolm last olnud. Tõsi ta on, et maht pole maksimumi peal,” lisab Schneider. Osalt võib põhjus olla selles, et paljud ei tea lastehoiu võimalusest. Schneider usub aga, et TULE ja VÕTA peaks neile lapsi juurde tooma. Tulevikus on lootus saada ka suurem ruum.

Sama 2007. aasta novembris rajasid kolm Tallinna majanduskooli tudengit Janika Roots, Anu Lember ja Annika Päri oma kooli laste mängutoa. Esmane ajend oli koostada ettevõtluse ainetöö raames äriplaan. See haakus ühtlasi kaastudengite vajadustega, sest ainuüksi nende kursusekaaslastel oli kokku viis last. Nüüdseks on MTÜ Beebipunker mängutuba tegutsenud kolm aastat. Lapsehoiuvõimenduse teetada, sest lapsehoiudaja ja kohal vaid kokkulepitud ajal.

Asutajad tõdevad, et lapsevanemad neile tormi ei jookse ja seda ilmselt põhjusel, et teenus on tasuline. Ent paljud, kes on selle võimaluse avastanud ja seda kasutanud, on olnud tänulikud. Mängutoa rajajad usuvad, et teenuse kasutajaid oleks rohkem, kui hind oleks soodsam ning lapse saaks mängutuppa tuua lühema etteteatamistähtajaga.

Ülikool ja laste sünnitamine käsikäes

33-aastane Tuuliki jõudis kahe lapse kõrvalt Tallinna ülikoolis magistrikraadini. Ta alustas õpingutega 2005. aasta sügisel ning kohe septembris sündis esimene laps. „Kutsun teda esimese kursuse tütreks. 2007. aastal teisel kursusel olles sündis teine laps, tema on teise kursuse tütar,” räägib Tuuliki, kellel käis ülikool ja laste sünnitamine käsikäes.

Esimene laps oli kolmenädalane, kui ta juba loengusse naasis. „Sõitsin kooli ja siis kui teised vaheajal mõnusasti lobisid, kihutasin mina koju rinnaga toitma ja siis tagasi,” meenutab naine. Et mehel oli õhtune töö, siis tema sai päeval lapsega olla. Abiks olid ka Tuuliki vanemad ning lapsehoidjad. Eriti hea võimalus lapsehoiuks avanes Ema ja Lapse keskus, mis on ülikoolile väga lähedal.

Tuuliki ise leiab, et õppimine nii väikesee beebi kõrvalt ei kujunenud talle keeruliseks. Ta sai nii raamatuid lugeda kui ka mõttetööd teha. „Rinnaga toitmise ajal oli mul alati mõni kommunikatsiooniraamat lugemisel. Ja õhtuti televiisori vaatamise asemel tegin kursusetöid. Teise lapsega sama asi,” kirjeldab ta.

Raskeks kujunes vaid magistr töö tegemine, millesse tuli pikemat aega süveneda ja see enam ei õnnestunud. Siis tegi Tuuliki aastase pausi, ootas, kuni lapsed said lasteaeda. „Esimesel lasteaia-aastal pole Eestis mõtet tööle tagasi minna, sest lapsed on kogu aeg haiged ja haigekassa maksab just sel aastal hüvitisi miinimumpalga pealt. Ka karjääri pole võimalik pidevalt eemal olles taasalustada,” arutleb Tuuliki. Seega pühendus ta oma magistr tööle ning lõpetas ülikooli 2008. aasta talvel.

Tuuliki on oma toonase otsusega laste kõrvalt õppima minna väga rahul. „Töö kõrvalt ei oleks ma jaksanud haridusteed jätkata, laste kõrvalt tundus aga päevas paariks tunniks välja saamine väga värskendav. Seda enam, et see aeg oli ajale stimuleeriv, keegi ei rääkinud minuga mähkmetest ega tittedest ning seetõttu ei tundnud ma end emaduspuhkuse ajal ühiskonnast kõrvale jäänuna,” lisab tragi naine. Ta usub, et ka tööle naasmine kujunes selle võrra kergemaks. Tuuliki sõnul oli tema kursusel veel üks naine, kes täpselt sama moodi sai kaks last kahe kursuse jooksul ning lõpetas ülikooli.

Emad on leidlikud

„Reeglina saavad emad hakkama nii laste kasvatamise kui ka selle kõrvalt õppimisega. Nad ei kurda,” tunnustab Tallinna täiskasvanute gümnaasiumi direktor Heiki Kiidli noori emasid. Kiidli sõnul on nende kool maksimaalselt paindlik, et võimaldada õppimist kõigile huvigruppidele. „Igal kümnel juhul tuleme neile vastu,” kinnitab ta. „Meie püha ülesanne on aidata, et nad saaks hoolimata kõigest siiski õppida. Nii et tere tulemast!”

Siinkohal mõned konkreetset näited: kooli saab sisse astuda aasta läbi, pole lävendipõhist vastuvõttu; kui pole võimalik täiskoormusega õppida, saab valida üksikuid aineid; koolis on järelevastamiste klass, kus saab endale sobival ajal kirjalikke töid järele teha; lisaks on ohtralt paralleelklasse, mille õppetöö toimub eri aegadel, et võiks nende seast endale sobivaima leida.

Kiidli sõnul on lapsevanemad ka ise väga leidlikud. Näiteks teeb 9. klassis õppiv noor ema koostööd koolikaaslasega, kes käib oma vabadel hetkedel last hoidmas. Juhtub sedagi, et laps lükatakse vankriga garderoobitadi valvsa silma alla selleks ajaks, kui ema on tunnis.

Hea koolitus, käib-kah-koolitus, vilets

Joonistus: Hillar Mets

Eelmise aasta kevadel viis Turu-uuringute AS haridus- ja teadusministeeriumi tellimusel läbi erataienduskoolitajate küsitluse. Ajendiks sai asjaolu, et selget ülevaadet erataienduskoolitajate tegevusest lihtsalt polnud.

Ave Schmidt

Uuringu raames paluti erataienduskoolitajatel teha ettepanekuid täiskasvanuhariduse valdkonna edendamiseks. Ühe tõsisema ja reguleerimist vajava probleemina tõstatati koolitustegevuse riikliku järelevalve ja sisulise kvaliteedikontrolli puudumine. Erataienduskoolitajad leidsid, et muu hulgas tuleks sätestada selged standardid nii koolitajatele kui ka õppekavadele. Eestis puudub tänini erakoolitajate tegevuse regulatsioon – täiskasvanukoolitaja kutsestandardi taotlemine on vabatahtlik. Loodud on küll võimalused täiskasvanukoolitaja professionaalseks arenguks, kuid iseasi on see, kui võrd osatakse kutsestandardi olemasolu väärtustada.

Ka koolitusloa taotlemine on täiskasvanute koolituse seaduse järgi kohustuslik vaid siis, kui koolituste maht on üle kuue kuu aastas. Kui koolituste maht jääb alla nimetatud piiri, on selle taotlemine vabatahtlik. Riigikontrolli 2003. aasta auditis „HTM tegevus täiskasvanute koolitusasutustele töölalase ja vabaharidusliku koolituse lubade andmisel” on praeguse koolituslubade süsteemi probleemina välja toodud asjaolu, et õigusaktides pole sätestatud eesmärgi, mida riik koolituslubasid andes üldse saavutada tahab. Auditi järgi ei taga täiskasvanute koolitusasutustele tegevuslubade andmise senine regulatsioon ning korraldus ei koolituse kvaliteeti ega vajalikku infot koolitusest huvitatule.

Küsitlusest selgub, et ka koolitajad ise pole koolituslubade väljastamissüsteemiga päris rahul. Heidetakse ette liigset bürokraatlikkust – lubade väljastamisel on põhirohk asetatud formaalsete tegevuste kontrollimisele, kuid mitte koolituskursuste tegeliku kvaliteedi hindamisele.

Tarbija ei tea, mida nõuda

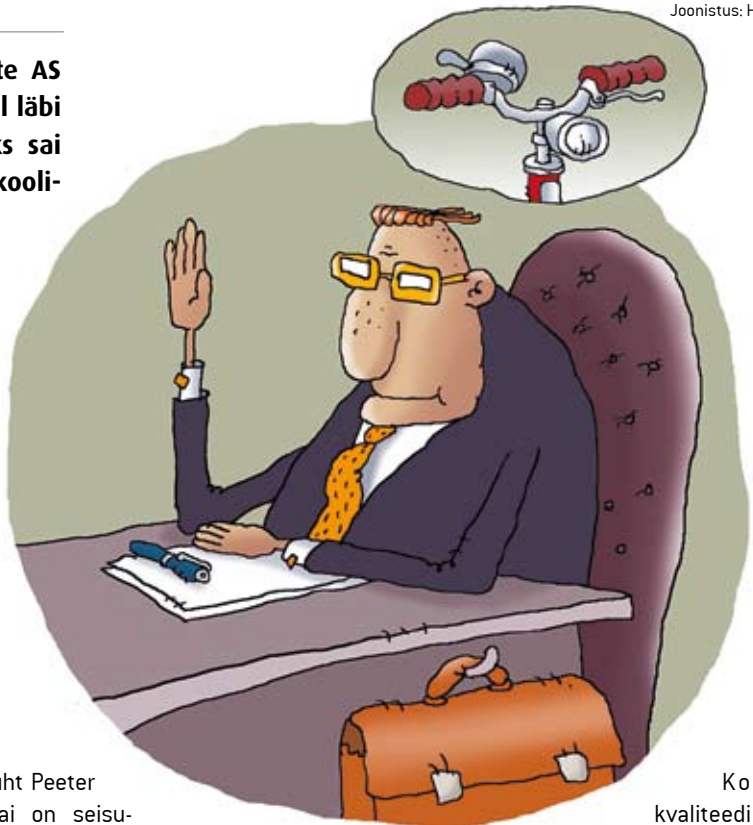
Koolitusfirma Invicta juhatuse liige ja te-

gevuht Peeter Puskai on seisukohal, et erataienduskoolituste turg vajab ilmselgelt korramist, seda juba ennekõike klientide huvidest lähtuvalt.

„Tegelikult ei saa ju tarbija hetkel aru, mida sisuliselt tähendab koolituse teenuse kvaliteet. Koolitusi pakkuvatele organisatsioonidele tuleks sätestada elementaarsed nõuded, et ikka iga mees ei saaks end nimetada koolitajaks ning iga firma kuulutada end koolitusfirmaks. Ettevõtted saavad küll taotleda koolitusluba, kuid see on fiktsioon ega näita sisuliselt midagi,” on Puskai veendunud. Ta lisab, et paraku on erataienduskoolitajate turg jätkuvalt kirjeldamata – keegi ei tea, kui suur see täpselt on.

Veel selgub erataienduskoolitajate küsitluse tulemustest, et koolitajatel on tungiv vajadus andmebaasi järele, mis sisaldaks ülevaadet kõikidest pakutavatest koolituskursustest ning kus oleks hinnatud ka kursuste tase.

„Kuigi internetist on võimalik leida erinevaid täienduskoolituste andmebaase, oleks tõepoolest väga vaja sellist riiklikku ja ühtset infokeskust, mis annaks kindlate standardite järgi ka ülevaate kvaliteedist,” leiab koolitusfirma Meeskonnakoolituse ja Arenduse OÜ turundusjuht Moonika Hunt.

Koolituste kvaliteedi tagamise ja riikliku järelevalve probleeme ning võimalikke lahendusi käsitletakse haridus- ja teadusministeeriumi täiskasvanuhariduse arengukavas (2009–2013). Ühe olulisema tegevusena on käimas uue täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu ettevalmistamine, mille käigus muutub oluliselt koolituslubade väljastamise senine süsteem. Haridus- ja teadusministeeriumi täiskasvanuhariduse talituse juhataja Mai Kolnese sõnul algatati eelnõu vajadusest täiendada täiskasvanute koolitust puuduvat seadusandlust. Ennekõike täpsustab uus eelnõu valdkondi, mis on seotud täienduskoolitusasutuste asutamise, tegutsemise ja koolituste korraldusega.

„Senist koolituslubade väljastamist hakkab edaspidi asendama registreering Eesti hariduse infosüsteemis. See võimaldab riikliku registri kaudu anda ülevaadet täiskasvanutele täienduskoolitust pakkuvatest täienduskoolitusasutustest nii õppijale, tellijale kui ka riigile,” selgitab Kolnes ja lisab, et muu hulgas käivitub Eesti hariduse infosüsteemi kaudu regulaarne täiskasvanute koolituste statistika kogumine. Statistika kogumine ja ühtne andmebaas peaksid tulevikus võimaldama rohkem kaardistada ja jälgida täienduskoolituses toimuvat.

koolitus?

Eratäienduskoolitajad tunnevad ka vajadust senisest suurema, kindlama ja stabiilsema riigipoolse rahastuse järele. Leetakse, et just praeguse majanduslanguse ajal võiks riik rohkem panustada koolitusse – toetada koolitusi nii töötutele kui ka näiteks mitte-eestlastele ja puuetega inimestele. Enam võiks tähelepanu pöörata koolituste kättesaadavuse parandamisele väikelinnades ning maapiirkonnas, et edendada sealset ettevõtlust ning ühtlustada regionaalset arengut.

Täiskasvanuhariduse arengukavas aastateks 2009–2013 seisab, et erinevalt paljudest teistest Euroopa Liidu riikidest on Eestis täiskasvanute mitteformaalset õpet seni vähe rahastatud.

„Euroopa Sotsiaalfondi ja Eesti riigi toel on toimumas täiskasvanutele üle Eesti ulatuslikud tasuta kursused programmide „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ ja „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ raames,” viitab Kolnes antud valdkonnas aset leidva positiivsetele arengutendentsidele.

Erakoolitajad eelistavad treenida juhtimist

- Eratäienduskoolitajate küsitlusest selgus, et kõige levinum koolitusvaldkond on juhtimine. Järgnevad suhtlemis- ja arvutikoolitused, keeleõpe, ettevõtlus ja müük.
- Positiivse ja üllatava tulemusena selgus küsitlusest, et Eesti koolitusturu on valdavalt hõivanud staažikad koolitajad, kes on spetsialiseerunud täiskasvanute koolitamisele – üle poolte eratäienduskoolitajatest on koolitamisega tegelenud vähemalt kuus aastat ja kolmandik kauem kui kümme aastat. See näitab, et ühest küljest on olemas hulk pikaajaliselt ja jätkusuutlikult tegutsevad eratäienduskoolitajaid, kuid samal ajal on koolitusturule sisenenud ka uusi tegijaid.
- Eelmise aasta aprillis läbi viidud eratäienduskoolitajate küsitluse eesmärk oli koguda informatsiooni täiskasvanutele täiendus- ning vabahariduslike koolitusi pakkuvate asutuste ning füüsilisest isikust ettevõtjate tegevuse kohta, sh asutuste koolituskogemuse, käibe, koolituste kestvuse, koolitusvaldkondade, kursustel osalejate arvu, tööjõu jms kohta.

Sõpruskond õpib Õpetajate Majas trühvleid valmistama.

Erguta ennast ja sõpru vahva koolitusega

Koolitus ei tähenda kuiva tuupimist, koolitus võib olla vägagi värskendav ning ootamatust valdkonnast. Kui silmad-kõrvad lahti hoida, leiab nii mõnegi huvitava idee ja pakkumise. Mõned näited kevadeks.

Kuidas kodus juustu teha

Harjumaal Viimsis tegutseb harmoonilise elu klubi Harmoonikum. Muuseas korraldatakse harmoonikumis ka õpitubasid, neist üks õpetab kodus juustu valmistama. Räägitakse eri juustusortidest ja nende valmistamiseks vajaminevatest ainetest. Kõneldakse ka poes müügil olevate juustude kvaliteedist ja nendes sisalduvatest e-ainetest. Kõik osalejad saavad koolituselt kaasa vajalikud ensüümid ja ained, et kodus iseseisvalt juustu valmistada.

Vaata: www.harmoonikum.ee või küsi tel: 601 1717

Seebitegu vanaema moodi

Kel huvi selgeks õppida seebi tegemine, peaks uurima Pärnumaa kutsehariduskeskusest, millal Haidi Vahenurm külmprotsessmeetodil valmistatud seebitegumise koolituse välja hõikab.

Kolmetunnise õpetuse käigus saab teada, kuidas on õlide, vitamiinide, värv- ja lõhnaainete või mesilasvaha abil võimalik muuta ja täiendada seebi omadusi. Mõned näited: lisades seebile aniisi, võib kaotada käelt kalalõhna, kohviseebiga pestes

ei lehka perenaise käed sibula ega toidu tegemise järgi. Iga õpilane saab kursuse lõppedes kaasa neli seepi ja oskuse neid ise valmistada.

Vaata: www.hariduskeskus.ee või küsi tel: 442 7888

Isetehtud kommid

Samast Pärnu kutsehariduskeskusest saab teada sedagi, kuidas ja millest ise maiustusi teha. Kaheksa tundi kooli õppekõrgis pagari-kondiitri eriala kutseõpetaja Helina Teerni käe all ja kompvekid ning vahukommid, mee-, mandli- ja valged trühvliid, laimiga kiirtrühvliid ongi valmis. Magus kursus lõpeb degusteerimisega.

Kuidas looduskividest müüri laduda

Viljandi ühendatud kutsekeskkoolis saab hea õnne korral aprillis-mais osa võtta tasuta koolitusest, kus õpetatakse rajama looduskividest müüritist. Mõeldud on see koolitus vähemalt põhihariduse ja hea tervisega inimestele, kel juba olemas praktiliste müürsepatööde kogemus. Urmas Antoni käe all saavad kursuselased selgeks looduslike kivimaterjalide käsitsi >>

> algus lk 23

töötlemise, pae- ja maakividest müüritiste rajamise ning lõhestatud maakividest müüritise ehitamise.

Tasuta kursusele saamise põhilisteks valikukriteeriumiteks on õigesse sihtgruppi kuulumine, registreerumise järjekorra number ja õpingute alustamiseks vajalike nõuete täitmine.

Vaata: <http://www.vykk.vil.ee> või küsi tel: 435 1020

Mine naera ja kokka umbrohost

Eelmainitud Viimsi Harmoonikumis on veel paar huvitavat koolitust – naerukoolitus ja umbrohutoitude kokakursus.

Mida seal tehakse? Naerukoolitusel õpitakse naeru kestust pikendama ja lõõgastuma, õpitakse vabastavat ja loovat naeru – harjutused kiirendavat ka ainevahetust, puhastavat kopsu ja vereringet ning mõjuvat hästi ka kaalu langetamisele.

Umbrohusõbrad saavad teada, millised neist taimedest on organismile kasulikud. Osaleja saab umbrohutoite kohapeal degusteerida ja retseptikogu koju kaasa võtta. Et vahvatest koolitustest osa saada, tuleb sõbrad-tuttavad kokku koguda, võimalik aeg leida ning harmoonikumile oma soovist teada anda.

Vanalinnamäng ja jaapani tavad

Sõpruskondi võõrustab ka Tallinna Õpetajate Maja, kes pakub nn sõpruskonna koolitusena gruppidele meelelahutuslikke ja harivaid projekte. Valida võib näiteks šampanjakoolituse, veinimaitsemise kunsti koos juustudega, salsa-koolituse, salongjöhtu „Meigi-eri“, vanalinnamängu „Sajandeid põnev“ või õhtu jaapani kultuuri ja tavade. Nimekirjas on neid veelgi.

Vaata: www.opetajatemaja.ee või küsi tel: 615 5161

Raamatukoguga sõbraks

Rahvusraamatukogu Tallinnas Tõnismäel pakub mitmeid harivaid koolitusi. Nii näiteks on taas käimas infootsingu tasuta koolitused, mille läbi teinud inimene oskab kiiresti ja tulemuslikult leida raamatukogust ja veebikeskkonnast raamatuid ja e-raamatuid, artikleid e-ajakirjadest ja rahvusvahelistest andmebaasidest, veebilinke ja -väljaandeid, lubab rahvusraamatukogu.

Vaata: www.nlib.ee/kasutajakoolitus või küsi tel: 630 7485

Signe Kalberg, Ave Schmidt, Agne Narusk

Koos elama õppimine nõuab aega

RAAMAT**„Leivad ühes kapis. Püsivat paarisuhet ehitamas“**

Autor: Saara Kinnunen

Soome sotsiaalpsühholoog Saara Kinnunen on pühendanud oma raamatus ligi 250 lehekülge paarisuhte ebakõladesse takerdunud inimeste julgustamiseks ja õpetamiseks. Tema sõnum on, et hea suhe, kus mõlemad pooled end võrdset hästi tunnevad, pole võimatu, kuigi see sageli nii tundub.

Koos elama õppimine nõuab aega. Paarisuhte proovikiviks saab sageli suutmatust võtta partnerit sellena, kes ta on. Sageli kurdavad mehed, et naised näägutavad ja karjuvad. Rahulolev inimene ei nääguta, järelikult on kogunenud midagi, mida püütakse partneriga jagada. Kinnunen õpetab süüdistusteta rääkima ja teist ära kuulama. Ta näitab, kui tervendavalt mõjub andestamine. Sedagi, kui oluline on jagada ka head.

Ei tasu end eksiteele viia arvamusel, et heas suhtes tülisid ei ole. Inimesed on erinevad, mistõttu tuleb ette vastasseisu. Kinnunen annab probleemide käsitlemiseks liiklusmärgid: ära ründa, ära alista ja ära püüa teist poolt muuta. Neid märke järgides on head võimalused oma seisukohad

teist haavamata selgeks teha. Sel moel saab ka suhtekriisid muuta arenguks.

Möödapääsmatud teemad on otse loomulikult seksuaalsus, truudusetus, armukadedus, kuidas mõjutavad suhet alkohol, vägivaldsus, lahusus ja lapsed. Raamatus on ohtralt näiteid, millega samastuda. Lõpus on meespea nii meeste kui ka naistele – millest lähtuda, et ehitada üles tugev paarisuhe.

Suurem osa elust on argipäev ja need, kes oskavad elada argipäevas, leiavad sealt ka elu rikkuse. Ja ärge unustage – kes tahab oma paarisuhte heaks midagi ära teha, peab tegema esimese sammu.

Kaire Talviste

NÕUANNE**Kuidas tõhusamalt tööülesannetele keskenduda**

Paljud ilmselt mäletavad Microsoft Office keskkonnas tegutsenud nn kirjaklambrit, millel oli komme kõige ebasobivamal hetkel välja hüppata ja öelda midagi sellist nagu: „Tundub, et sa kirjutad kirja – kas ma saan sind aidata?“

Ben Shneidermani, Maryland-i ülikooli arvutiteadlase sõnul vähendas just klambri ootamatu ilmumine kasutaja kontrolli poolelioleva töö üle ja ajakadu oli märkimisväärne, kirjutab ajajuhtimise ekspert Ardo Reinsalu www.ajajuhtimine.ee

1. Täna on üks sagedasemaid katkestajaid e-kirja saabumisest teatav märgike. Vastavalt oma töökorraldusele võiks e-kirju lugeda näiteks iga 10 minuti, iga 3 minuti või iga 30 minuti järel – ja midagi hullu ei juhtu. Seega tuleks uue e-kirja teavitus lihtsalt välja lülitada, et aknaesed meie tähelepanu ei häiriks.

2. Teine tüüpiline katkestaja on suhtlusprog-

ramm (Skype, MSN). Kõikide võrku saabuvate või sealt lahkuvate sõprade kohta tuleb ekraanile väike sõnum ja kostub kõll. Niimoodi on võimalik tekitada endale päevas paarsada visuaalset tähelepanu katkestust, teab ajajuhtimise ekspert. Enda säästmise nimel tasub tüütust teavitamisest loobuda.

3. Arvutist väljaspool on heaks katkestajaks sõbralik kolleeg/pereliige/naaber, kes „ühiks minutiks“ teie juurest läbi astub. Erinevate uuringute järgi jäävad ühel korral neljast pooleliolevad tööd katkestamise tõttu samal päeval üldse tegemata. Mida siis ette võtta? Ära saata pole ka enam mõtet. Võiks hoopis ennetavalt kasutada silte, nagu „HÕIVATUD“ või „ÄRA SEGA“. Veelgi parem: kirjuta näiteks „HÕIVATUD KUNI 14:30“.

4. Suurepärase katkestaja on loomulikult telefon, eriti just mobiiltelefon. Varasemad ajajuhtimise teoreetikud soovitasid telefoni välja lülitada. Reinsalu soovib pigem kasutada hääletut režiimi, nii on hiljem võimalik näha, kes helistas.

Ardo Reinsalu ajajuhtimise veeb:

www.ajajuhtimine.ee

Agne Narusk

Kuidas ma õpiringis türgi ube ahmisin

Et õpiring on üks vahva ja kasulik ajaveetmise vorm, saab skeptikule selgeks siis, kui ta on paarist esimesest „õppusest“ osa võtnud. Ja peab ütleva, et „Türgi ube ehk Armastuslugu eesti moodi“ sammusin sel vihmasel ja ulguval sügisõhtul vaatama äärmiselt suure skepsisega.

Foto: Oma Lava

Agne Narusk

Vähe sellest, et etenduse toimumise ajaks oli tänavatel kottpime, vihmane ja tuuline. Nõukaaegne hoone, kuhu meid „teatrisse“ oodati, lisas tubli annuse kõledust ja tröösitust veelgi. Hoonesse on end sisse seadnud Telliskivi loomeliin. Hall kivitrepp lõppes kulunud linoleumi kandva pika koridoriga, mille lõpust paistis valgus. Soe kollane valgus, elav jutt ning soolapulcade ja tee lõhn. Ja mitte kunagi varem pole ma lahkunud ühelteki teatrietenduselt sellise „vau“ emotsiooniga, eriti koha ning repertuaari laitmatule koosmängule mõeldes. Aga sellest hiljem.

Kõik read ses vallakeskuse koolimaja aulat meenutavas külmas ruumis olid täis, toole toodi juurdegi, et kõik me saaksime osa võtta „teatrietenduse vaatamise ja hindamise õpiringist“, nagu seda omavahel kutsusime. Meie ülesanne oli „asi“ ära vaadata, abiks õpiringi sisulise arutelu eestvedaja ning ühtlasi etenduse ühe osatäitja Külli Reinumägi kirjalikud pidepunktid, et mida silmas pidada.

Üks oli kohe alguses selge: mitte kuhuigi mujale poleks Mats Traadi nõukogude klassika taasavastamine lavale sobinud nii hästi, kui sellesse Telliskivi tänava poolenisti tühja hoonesse. Teame, et eestlase jaoks on kaunis kleit, soojus, lühtrid, lehvikud ja rasked veinipunased eesriided teatri sünonüümiks. Nii jagunes publik kohe alguses kaheks: ühed, kellele meenus pisikesel laval toimuv küla taidlusgrupi saamatut etteastet ning teised, kes tajusid seitsmenda meelega ilmeksimatult ära, miks oli mängukoht just seal, kus see oli. Esimesi segas miljöõ etendust ennast vaatamast ja hindamast, teised nautisid toimuvat ning leidsid lavastusest endast üles head ja vead – omaenda subjektiivsed hinnangud, mõistagi.

Mis sai edasi? Arutelu algas kohe, kui etendus lõppes – treppidel, tänavatel. Kogu ettevõtmine päädis hilisema kirjaliku analüüsiga, aluseks ikka need samad Külli

„Türgi oad ehk Armastuslugu eesti moodi“. Autor Mats Traat; lavastaja Erki Aule. Osades Indrek Ojari (Tallinna Linnateater), Külli Reinumägi (Oma Lava, pildil vasakul), Liia Kanemägi (Oma Lava, pildil), Erki Aule.

Reinumägi koostatud pidepunktid. Eesmärk oli õppida tegema konstruktiivset ja sisukat teatrikriitikat, õppida vestlema nähtust, analüüsima oma mõtteid ning emotsioone, neid väljendama. Miks me küll keskkoolis midagi sellist ei teinud, oluks väga vaja – käis mitmeid kordi peast läbi.

Kuid kunagi pole hilja.

Kuu aja pärast kogunesime arutelu-ringi, vestlesime nähtust ja kirjapandust. Vähemalt veel kaks suurepäraselt etendust tuleb õpiringilastel ära vaadata, arutelu-ringi istuda ning kokkuvõtteid teha. Võib-olla rohkemgi, näis.

Õpiring

•• Erinevaid loovuse, enesetäienduse ja kodanikuühiskonna tugevdamisega seotud õpinge korraldatakse üle Euroopa. Neist saavad osa võtta kõik täiskasvanud (vanemad kui 18-aastased) – loe selle kohta pikemalt 2010. aasta novembri Õpitrepist www.andras.ee

Tegemist on mullu Grundtvigi programmis käivitunud uue tegevusega: <http://archimedes.ee/grundtvig>

•• Nn teatrisõprade õpiring, millest ülal juttu oli, on tükike Grundtvigi programmi koostööprojekti NOPROS (*non-profit sector as key and transversal competencies generator*) tegemistest. Projekti juhib organisatsioon TAMAT Itaaliast, Eesti ETKA Andrase kõrval on teised partnerid Kreekast, Leedust, Suurbritanniast, Portugalist ja Hollandist.

Hariduse ja kultuuri peadirektooraat

Elukestva õppe programm

NOPROS-e käigus on kavas luua elukestva õppe teemasid esindav konsortsium, mis ühendaks tegutsejaid nii täiskasvanuhariduses kui ka mittetulundusvaldkonnas. Peamised väljundid on: õpingide meetodika koostamine; nende õppekavade väljatöötamine; õpingide pikaajaliste ja lühiajaliste mõjude väljaselgitamine. See tähendab, et rahvusvahelise koostöö tulemusena kasvab ja areneb täiskasvanuhariduse ja elukestva õppe üks vorme – õpiring ka Eestis.

Loe NOPROS-est rohkem: www.andras.ee
Agne Narusk

Töötajad panid kokku laulu- ja lustiseltsi

Koolitaja Ülo Vihma kutsus Tallinna töötud laulma. Nüüdseks on laulu- ja lustiseltsil „Saab ikka” julgust olnud esineda ka väljaspool Kristiine sotsiaalkeskust, kus klubina koos käiakse.

Foto: Signe Kalberg

Signe Kalberg

Koolitaja Ülo Vihma on rahutu hingega mees, kes ei malda istuda käed rüpes. Tal pole kombeks pöörata pilku kõrvale eba-meeldivatelt asjadelt, kui tal on võimalik aidata.

Eelmisest kevadest käib Vihma igal esmaspäeval laulmas. Ta ei võta laulutunde, vaid laulab koos töötutega. Just neid samu süldipidudel inimesi liitvaid ja pisarateni liigutavaid rahvalikke viise.

„Töötutele pakutakse kõikvõimalikku teavet, mille kasutegur on suhteliselt väike. Puudu jääb aga positiivsetest emotsioonidest, neid ei pakuta kuskil,” ütles Vihma. „Ei, see pole mingi projekt, sest ma ei salli projekte, need soodustavad õpitud abitust. Võtsin ühendust töötute klubidega, Kristiine sotsiaalkeskus pakkus kooskäimiseks vajaliku ruumi,” selgitas ta.

Vihma mängib ise kitarri ja klaverit ning pillimängu oskusega inimesi leidis ka töötute hulgas. Ülo tegi lauljatele kiiresti selgeks, et neil ja temal pole mingit vahet, sest koolitajana otsib ka tema kogu aeg tööd. Seega pole õige rääkida neist kui töötutest, vaid kui töötajatest. „Eks see on ka üks psühhoteraapia osa,” märkis ta.

Meeleolu tuleb üleval hoida

Et laulmine ei jääks vaid laulmiseks, otsustas ansambel ka esineda. Ja töötute klubi lõpetamisel mitte ainult ei esinetud, vaid koguti raha laste leinalaagri jaoks. „Kujutage ette, töötud kogusid teistele raha,” rõhutas Ülo Vihma. „Seda raha polnud palju, vaid 350 krooni, kuid seda väärtuslikumad olid need kahe- ja viiekroonised, mille andsid laste jaoks sissetulekuta inimesed.

Algusest peale on laulu- ja lustiseltsis laulnud ka proua Aino. Tegelikult tahtis ta minna *line*-tantsu ringi, igaks juhuks aga uuris ka, et ega töötute klubis pole laulmise võimalust. „Ülo Vihma on ääretult meeldiv inimene, juba meie esimene proov oli selline, et lahkusin sealt teistsuguse inimesena. Sain laulmisest sellise energiasööstu, hing läks nagu lahti,” meenutas Aino.

Inimesed on töötuks jäämisest masen-

Laulu- ja lustiselts „Saab ikka” esines ka kõigi Tallinna töötuklubide kogunemisel jaanuaris. Ülo Vihma on vasakult teine.

dunud, Aino soovib neil siiski end kokku võtta ja töötute klubisse tulla. See annab põhjuse kodust välja minna, end kenasti riidesse sättida ja ilusaks teha. „Minule on andnud laulu- ja lustiseltsis laulmine ning esinimine kõvasti juurde enesekindlust. Töötuks olemine tekitab ju tunde, et oled teistest kehvem, saamatu. Enam ma seda ei tunnetan,” rääkis ta.

Kristiine sotsiaalkeskuse sotsiaalpedagoog Kersti Kask meenutas oma hämmeldust, kui kuulis telefonis Ülo Vihma pakumist tulla ja hakata koos töötutega laulma.

„Tavaliselt pakutakse oma abi ikka tasu eest, seda hinnatavam on vabatahtlik abi,” kiitis ta koolitajana tuntud Vihmat. Kase sõnul soovis Vihma töötajatega koos laulda, kusjuures laulmisoskust ei nõutud kelleltki. Kooskäimise eesmärk oli ja on meeleolu üleval hoidmine, enese teadlikkuse arendamine, positiivsete emotsioonide ning toetavate suhete saavutamine. Praeguseks on muusikagrupp end nimetanud töötajate laulu- ja lustiseltsiks „Saab ikka”. Seltsi sisemine algatus oli ka esinemise osa ellu kutsumine. Mõistetav, et sugugi mitte kõik pole valmis esinema, kuid ikkagi käiakse koos laulmas ning elatakse ülesastujatele saalist kaasa.

Proovist lavale esinema

Esimesed esinemised tulid töötute klu-

bi ja nõustamisprogrammi lõpetamisel mullu suve alguses ning sügisel. Lauluga on üles astunud Iru vanadekodus, diakooniahaiglas, Jõelähtme kiriku koguduses ja Tallinna Peeteli koguduses.

„Muidugi on esinimine omaette tähtsusega: see toob esile tunded, mis võivad ammu olla kehasügavustesse kinni jäänud. Laulmine üleüldse tekitab kehas avatuse tunde. Siiski pole mitte vähe tähtis nende paikade külastamine, kus esinetakse. Diakooniahaigla külastus pani mõtisklema eluõhtu erakordsuse ja seal töötavate inimeste sisemise tugevuse üle,” rääkis Kersti Kask.

Oma väike helesinine unistus on laulu- ja lustiseltsil ka. Nimelt teeb Ülo Vihma ettevalmistusi plaadi väljaandmiseks. Ikka selle nimel, et anda töötajatele juurde indu ja teadvustada ühiskonnas töötute olukorda. Ehk leidub ka tuntud lauljaid, kes on valmis laulu- ja lustiseltsiga koos laulma.

Kristiine sotsiaalkeskuses Sõpruse 5 alustas uus töötute klubi grupp märtsi alguses, koos käiakse kord nädalas seitsme nädalal jooksul. Tallinnas tegutsevad töötute klubid igas linnaosas, neid on pea kõigis teistes linnades ja väiksemateski kohtades. Väärib uurimist, kus täpselt neid leida.

Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon | Andras 20

Fotod: ETKA Andras, Terje Lepp

Täiskasvanud õppija nädala (TÖN) koordinaatorite nõupidamine. Kevad 2010

Teabepäev-koolitus Tallinna, Harjumaa, Lääne-Virumaa ja Läänemaa TÖN-i võrgustiku liikmetele. Kevad 2010

Andragoogi kutse propageerimise seminar Rakveres. Kevad 2010

Andragoogi kutsega koolitajaid on iga aastaga rohkem. Sügis 2009

Täiskasvanute gümnaasiumide ja kutsekoolide õpetajad tutvusid Suurbritannia kogemustega. Sügis 2010

Raamatu „Andras 20“ esitlus. Pildil raamatu toimetaja Katrin Streimann (vasakult), haridus- ja teadusministeeriumi kutse- ja täiskasvanuhariduse osakonna juhataja Andres Pung, ETKA Andras juhatause esimees Ene Käpp, ajakirjanik Margit Kilumets. Kevad 2011

**ETKA Andras tähistab 2011. aasta
mais oma 20. tegutsemisaastat.**

**Juubeliraamatut „Andras 20“ saab
sirvida kõigis raamatukogudes.**

